

SØRVESTEN

Medlemsblad for Norges Handikapforbund Sørvest, Rogaland og Hordaland

04/10 7. årgang

ANSVARLIG UTGIVER:
Norges Handikapforbund Sørvest
Østre Nesttunvei 20, 5221 Nesttun
Postboks 93, Nesttun, 5852 Bergen
Tlf: 55 11 99 50
Fax: 55 11 99 59
E-post: nhf.soervest@nhf.no

ANSVARLIG REDAKTØR
Anne-Berit Kolås

REDAKTØR :
Alf Are Skog

I REDAKSJONEN FOR ØVRIG:
Rolf Østbø

UTGIVELSER:
Bladet kommer ut 4 ganger i året

Frist for innlevering av stoff
til neste nummer
31. januar 2011

ANNONSER:
Media Direkt Norge

FORSIDEBILDE:
Istockphoto

LAYOUT:
Cathrines cmykeri
chfuglei@gmail.com

TRYKK:
Kai Hansen Trykkeri AS, Stavanger

OPPLAG:
2 800

LEDER

Anne-Berit Kolås
regionleder

hadde hatt noen gode år og at de nå måtte være forberedt på innstramminger. Og hvor er det innstramminger kommer? I min kommune er det i hvert fall omsorgstjenestene og skole det går ut over. Og når politikerne ikke skjønner at nedskjæring i tilrettelagt undervisning går ut over elevene som har dette behovet og at dette er en rettighet som ikke kan avslås av økonomiske årsaker – da lurer jeg på hva som skal skje til våren og enda mer til høsten. Hvor mange foreldre er det som skal måtte klage på timetallet, assistentbruken i læretimer og andre avgjørelser i innsparingens tegn og hvor mye tid skal Fylkesmannens kontor bruke på å fortelle kommunene at de har tatt feil avgjørelse?

Statsbudsjettet er det heldigvis NHF sentralt som engasjerer seg i, og det er kjempeviktig. Universell utforming på samferdselsområdet er viktig - og når regjeringen glemmer at de har laget en Nasjonal Transportplan som sier at universell utforming skal fremheves – blir dette en sak for NHF sentral å prøve å påvirke, men VI kan også gjøre noe – VI kan gripe fatt i "våre" folk på Stortinget og fortelle dem hva vi mener. Organisasjonen NHF kommer neppe noen særlig lang vei mot et universelt utformet samfunn om ikke VI er med å gjøre jobben. VI er alle som er medlem av NHF og VI må stå sammen for å oppnå våre mål om et selvstendig liv og et samfunn som ikke diskriminerer noen.

Jeg sier at vi har må gjøre før vi tar juleferie og det gjelder ikke bare økonomisk saker. VI har fått nye Byggeforskrifter som "noen" prøver å undergrave. At en student har fått tildelt en universelt utformet hybel og har ett stort problem med at en skuffeseksjon går på hjul og ikke står fast under benken, viser vel "seriositeten" i noen av det som er kommet fram om problemer med den nye Byggeforskriften. I NHF Sørvest skal vi ha samling av dem som jobber med "tilgjengelighet" for at de skal få mer kunnskap om den nye forskriften. I Hordaland blir dette før jul, i Rogaland på nyåret. VI trenger disse medlemmene som er villig til å bruke fritid og krefter for at VI alle skal få et bedre samfunn å leve i! Stor takk til dere!!!

Jeg kan ikke ramse opp alt VI og jeg må få gjort før juleferien og det nye året kommer, men jeg vil benytte anledningen til å takke alle som har vært med å dra lasset i 2010, enten det er ansatte, tillitsvalgte eller medlemmer, og samtidig ønske alle medlemmer i NHF Sørvest en

RIKTIG GOD JULEFERIE OG ET STRÅLENDE NYTT ÅR!

Anne-Berit Kolås

INNHold

Leder 2 | Redaktørens/kontorets spalte 3 | Rettighetsfesting av frihet - Intervju med Bent Høie 4-5 | En fjern framtid på jærbanen 6 | Fra opium til metadon 8 | Pensjonisten som ikke går i land 12 | Ut og fly fra Bergen Lufthavn Flesland 14 | Haustreff med LFA 16 | Tar du en økt 17 | Kva slags valfridom 18 | Jo flere vi er sammen 20 | Frister til landsmøte-årsmøte/NHFs kalender 2011 22 | Ut på tur, aldri sur 23 | Bokanmeldelse 24 | Gjett-rett 25 | Hjelpemiddelmissen i Rogaland 26/kryssord 26 | Alt på ett sted – enklere.no 28 | Alfabetisk lokallagsliste 30

HVA ER DET - DU ER SÅ REDD FOR, JENS STOLTENBERG?

Det kom kanskje som en overraskelse for mange at "de-rød-grønne" med Jens Stoltenberg i spissen tok beina fatt og stakk da forslag til ny lov om kommunale helse- og omsorgstjenester kom i høst og tidligere løfter om å rettighetsfeste Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) viste seg å være en bløff. Før jeg går videre bare et raskt tilbakeblikk. I årene 2004, 2005, 2007 foreslo de-rødgrønne en styrking av BPA-ordningen og med Soria Moria 2 i 2009 foreslo de i egen høring å rettighetsfeste BPA. Nå viser det seg at dette var bløff og fanteri. Det hele var spill for galleri. Om man ønsker å bli tatt på alvor går man ikke fram slik. Lover man en ting – holder man det.

I lovforslaget er departementet freidig nok til å påstå at det ikke er bærekraftig økonomi til å gjennomføre dette. Vi betviler det! Landets økonomiske bæreevne er ikke blitt så mye dårligere etter 2009 – tvert i mot. Rettighetsfesting vil ikke føre til større utgifter for kommunene fordi flere vil delta i samfunnet og sikre grunnleggende menneskerettigheter. Det å få folk ut i aktivitet er jo en av de rød-grønnes hovedfaner? Eller er det ikke forsvarlig

å slippe de ut fra sin isolasjon? ECON rapporten 2010 bekrefter at BPA er samfunnsøkonomisk lønnsomt. BPA gir bl.a. økt yrkesdeltakelse. Tidligere forskning (Østlandsforskning) omtaler BPA som en suksess pga. betydelig økt frihet, fleksibilitet i hverdagen og livskvalitet. Er dette noe å være redd for? i disse dager hører vi at landet får nytt nasjonalmuseum til 4 milliarder. Eller som kulturministeren uttrykte det dette fortjener kunsten det har den ventet lenge på.

Hva synes leseren er riktig prioritering - først å komme seg opp og ut av huset og så gå på museum? Eller vente med å komme seg opp og ut - til museet er bygget!

Sørvesten har mye stoff om BPA denne gang. Det er fordi det rører ved den grunnleggende retten til å bestemme over sitt eget liv. Det er viktig og ingen skal få ta styring over det andre enn du. Bent Høie, Høyres stortingsrepresentant er enig med NHF i det.

Sørvesten har møtt Per Thjømøe, pensjonist med 45 års ansettelse i Braathens S.A.F.E 's tekniske avdeling på Sola og med 20 år som leder for selskapets

Lagene i NHF Sørvest har fått over 150 nye medlemmer hittil i 2010, og det kan vi gratulere oss selv med. Mange av lagene har i løpet av høsten også blitt bingofornål og begynt å motta til dels betydelige inntekter.

Begge nyheter er gledelige og bør kunne berede grunnen for et bredere og mer spisset interessepolitisk fokus i tiden som kommer. Dersom noen skulle frykte at regionkontoret er befolket av gribber som vil ha kloa i bingopengene tar de imidlertid feil. Vi er i likhet med regionstyret oppriktig glade på vegne av alle som mottar bingopenger, eller på andre måter har fått eller får penger på bok.

Vi tillater oss imidlertid å minne om myndighetenes krav til at pengene skal brukes til et formål. I den grad pengene kommer på bok, og blir der, eller blir brukt på saker som ikke bidrar til å realisere formålet kan vi vente at myndighetene vil gripe inn for å stanse ordningen.

Samtidig vet vi at de kommunale rådene i mange tilfeller tar saker som

lagene tradisjonelt har hatt hånd om. I tillegg er det med den såkalte "new public management" i den offentlige sektor blitt vanskeligere å få tak i hvem som bestemmer og dermed vanskeligere å orientere seg interessepolitisk; "New public management" går i korthet ut på at administrasjon eller drift skal skilles fra politikk. Resultatet ser vi blant annet i form av Kolumbus og Skyss og helseforetakene der sykdommer og diagnoser skal kjøpes og selges.

Interessepolitisk byr dette på utfordringer fordi det forventes at vi, det vil si borgerne skal oppføre oss som kunder på et marked. I likhet med kunder skal vi klage dersom varen eller rettigheten ikke holder mål.

Dersom medlemmene i NHF Sørvest behandles som kunder, må ikke vi som interessepolitisk organisasjon forsvare kundenes rettigheter, og dermed forvandle oss til en forbrukerorganisasjon?

Det er ingen hemmelighet at det interesspolitiske arbeidet i lagene har

Alf Are Skog
Redaktør
alf-are.skog@nhf.no

REDAKTØRENS
SPALTE

Bakkeutstyrsavdeling. Den nå 81 årige pensjonisten har fortsatt hode og hender for praktiske løsninger. Noen av løsningene hans har åpenbart mulighet for å gjøre NHF en smule arbeidsløs dersom AVINOR eller andre lufthavnoperatører skulle finne på å høre på ham. Intervjuet finner du i denne utgaven.

Redaksjonen takker for din oppmerksomhet og ønsker alle våre lesere en riktig god jul og et godt nytt år!

Så håper vi at du herr statsminister forteller oss hva det er du er så redd for når du ikke tør gi mennesker med funksjonshemninger – grunnleggende menneskerettigheter!

Ja til likestilling – signer <http://www.underskrift.no/vis.asp?kampanje=3046>

Arild Birkenes
Arild.Birkenes@nhf.no

KONTORETS
SPALTE

vært eller kunne vært mer intensivt. Vi bebreider ingen for denne tilstanden, men inviterer lagene i stedet til å være med på diskusjonen om forutsetningene for arbeidet vårt. Ikke minst inviterer vi lagene, nye og gamle medlemmer, til å være med på boligprosjektet, kartleggingen av tilgjengeligheten for grunnskolen og andre initiativ som tar sikte på å vise at det er mulig å forsvare retten til et likeverdig liv, ikke nødvendigvis som kunder, men som mennesker.

Rettighetsfesting av frihet

Brukerstyrt Personlig Assistanse

Sørvesten

spør stortingsrepresentant Bent Høie

Tekst: Rolf Østbo

Frihet til å bestemme over sitt eget liv og hverdag er en selvfølge for de fleste mennesker, men på grunn av at regjeringen ennå ikke synes at tiden er moden for å rettighetsfeste Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA), er ikke denne friheten like selvfølgelig for mange funksjonshemmede.

Dette er i realiteten en frigjøringskamp, der hovedkravet er retten til et fullverdig

liv! Jeg tror det er viktig at det ikke bare er politikerne som skjønner dette, men også opinionen.

Det er ingen overdrivelse å si at regjeringens forslag til ny kommunehelseslov og folkehelseslov møter motbør i Stortinget. Opposisjonspartiene synes at noen av forslagene i stor grad svikter funksjonshemmede. Spesielt blir det reagert på at regjeringen bryter løftet om å gi mennesker som har behov for mye bistand, rett til personlig assistent

styrt av brukeren. Altså det vi kaller Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA).

BPA betyr, kort sagt, en overføring av makt og kontroll fra kommunale beslutningstakere over til dem det gjelder.

I en kronikk i magasinet *Selvsagt!* Treffer funksjonshemmede Stig Morten Sandvik spikeren på hodet da han sier: "Jeg er spent på om det norske Storting vil se på meg som en selvstendig borger som kan styre mitt eget liv, eller om de vil arkivere meg som en hjelpetrengende bruker som må ha andre til å ta avgjørelser for meg"

Høyres helsepolitiske talsmann, Bent Høie, er en av dem som har engasjert seg i spørsmålet om BPA. Derfor tok Sørvesten kontakt med Høie for å høre hva han mener.

Stor motstand mot BPA i kommunene

Hva vil du gjøre for at mennesker med assistansebehov skal få rett til BPA?

Jeg vil foreslå en lovfestet rett i Stortinget i forbindelse med behandlingen av kommunehelsesloven. Der vil jeg også minne regjeringen Stoltenberg om at de i valgkampen lovte velgerne at Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) skulle bli rettighetsfestet.

Frykter du at mennesker med assistansebehov kan få forskjellige svar alt etter hvilken kommune de bor i når de søker om å få assistanse?

Jeg ikke bare frykter det, jeg er overbevist om at det er slik. Først

og fremst fordi vi vet at det er stor motstand mot ordningen i flere kommuneadministrasjoner.

Hvordan ser du på regjeringens argumentasjon om ikke å lovfeste retten til individuell brukerstyrt assistanse fordi den hevder at den ikke har en bærekraftig økonomi?

Jeg mener at det er feil, og er uenig i forutsetningene for argumentasjonen! For det er jo ingen betingelse at eventuelle assistenter skal være helsepersonell. Dessuten er det jo et paradoks at regjeringen bringer økonomi inn som et avgjørende moment for ikke å rettighetsfeste ordningen, til tross for at det ble gitt løfter om å få dette på plass i valgkampen.

I hvilken grad vil du aktivt forsøke å påvirke andre til å bli engasjert i denne saken?

Så lenge jeg oppfatter det slik at opposisjonspartiene, Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre er enige, blir det i stortingsalen jeg har mulighet til å påvirke. Hvis jeg og mine meningsfeller gjør en god jobb der med å overbevise representanter for regjeringspartiene om at BPA er den beste ordningen, er mye vunnet. Da er saken avgjort fordi det blir flertall for den.

Har du et valg, har du også makt

Du har engasjert deg som talsmann og forsvarer for å gi mennesker som trenger assistanse mer kontroll over sitt liv. Hvordan vil du gjøre det?

Det vil jeg gjøre ved å lovfeste BPA slik at de som ønsker å være sin egen sjef kan få muligheten til det, mens de som heller ønsker å få hjelp fra hjemkommunen vil få anledning til det.

Det er på mange måter slik at i det øyeblikket du har et valg, har du også makt!

Vil du si at også Høyre har sviktet i kampen for å sikre funksjonshemmedes interesser da partiet i forskjellige koalisjoner har hatt regjeringsansvar i nyere tid?

Jeg har ingen problemer med å innrømme at ingen i regjeringen har gjort alt de kunne. Det er jo nettopp det at det er rom for å gjøre forbedringer som gjør at jeg er politiker!

Jeg vil likevel minne om at det var

vår partileder, Erna Solberg, som i sin tid fremmet lovforslaget om å gi rett til Personlig Assistanse, men vår regjering måtte gå av før vi fikk gjennomført det vi ville i denne saken. I fem år har altså regjeringen lovet å følge Solbergs forslag, derfor er det meget skuffende at de nå ser ut til å snu tvert om!

Oppriktig talt: Respekt for, og muligheter for funksjonshemmede til å gjøre selvstendige valg tror jeg faktisk er forskjellen på vårt alternativ kontra regjeringens.

Er individuell rettighetsfesting av BPA et likestillings og antidiskrimineringstiltak, eller hører det hjemme i helse og omsorgssektoren?

Etter min mening hører det hjemme i begge områdene. Det som imidlertid er viktig, er at tiltaket vil være en spydspiss i måten å endre holdninger i det kommunale systemet på når en skal møte mennesker med omsorgsbehov.

Det verste du kan gjøre mot et menneske, er å frata det ansvar og begrunne det med omsorg.

(Inge Lønning)

Til nå er det eldre mennesker som har hatt størst omsorgsbehov, men det er ingen tvil om at den gruppen som øker mest på dette området er mennesker under 67 år. Jeg tror det vil føre til en endring i forhold til måten vi tenker på behovet for assistanse i hverdagen. Dessverre forteller også det noe om måten eldre blir diskriminert på.

Ideologisk veiskille

Ingen norsk regjering har så langt tatt diskrimineringen av funksjonshemmede på alvor. Hva tror du er grunnen til det?

Det er vanskelig for meg å svare på dette spørsmålet, og jeg er heller ikke sikker på at din påstand er riktig. Nå ser jeg det slik at Stortingsmeldingen om funksjonshemmede innebærer et ideologisk veiskille.

Det er samfunnet som skaper funksjonshemmede ved å bygge barrierer som ikke alle klarer å forsure. I den forbindelse synes jeg at Stortinget gjorde en god jobb med Plan- og Bygningsloven. Jeg var saksordfører i komiteen som utarbeidet denne loven og jeg er glad for å si at det er tverrpolitisk enighet om at bygninger skal være

universelt utformet og at Stortinget også utvidet dette til og også gjelde som hovedregel arbeidsbygg.

Høyre vil privatisere helsetjenester slik at kommersielle helsetjenester skal prissette folks sykdom; hvordan rimer det med å gi et likeverdig tilbud til alle?

Nei, det er jo ikke slik at Høyre vil privatisere! Vi vil at det offentlige skal samarbeide med private aktører for å løse forskjellige oppgaver i helsesektoren. For en pasient er det for eksempel ikke avgjørende om institusjonen en får rehabilitering på er privat eller offentlig. Det som betyr noe i den sammenhengen er at det ikke skal koste mer for den som blir behandlet.

Jeg mener bestemt at den forandringen må komme, for dagens system fører i alle fall ikke til et likeverdig tilbud!

I Sverige har BPA vært en rettighet i mange år. Slik vi ser det, handler dette

om respekt. *Når tror du Stortinget vil følge etter og se på funksjonshemmede som selvstendige individer, og ikke som hjelpetrengende individer?*

Det håper jeg vil skje våren 2011, fordi en lovfesting av Brukerstyrt Personlig Assistanse vil være et gjennombrudd for en slik tanke!

Vi sier takk til Bent Høie, og håper at han får rett!

Allianse mellom NHF, NFU og ULOBA

At kampen for BPA engasjerer, er kampanjen Mitt Liv et godt eksempel på. Det er Norges Handikapforbund, Norsk Forbund for Utviklingshemmede og ULOBA som har inngått en allianse for å få gjennomslag for kravet om BPA.

Alliansen har innledet dialog med stortingspolitikere og departement, og for å gjøre saken enda mer kjent er det også opprettet en Facebook side som har fått stor oppmerksomhet.

En fjern framtid på Jærbanen

Regionkontoret får av og til henvendelser som viser hvor lite som skal til før dagliglivet blir unødvendig vanskelig for mange, eller sagt på en annen måte; hvor vanskelig det kan være å gjøre det enkelt av og til.

Tekst: Arild Birkenes

I begynnelsen av oktober fikk Regionkontoret spørsmål fra Marit Wirak styremedlem i Handikappede Barns Foreldreforening i Rogaland om det nye dobbeltsporet mellom Stavanger og Sandnes som hun og datteren Kristin hadde store forventninger til.

Utbyggingen av dobbeltsporet kostet mer enn 2 milliarder kroner og ble avsluttet i 2009, så det var kanskje ikke så urimelig å forvente at tilgjengeligheten nå skulle bli bedre.

Kristin er 17 år og går på skole i nærheten av dobbeltsporet. Men da hun og assistenten skulle prøve ut stasjonene på det nye dobbeltsporet vist det seg at toget er lavere enn perrongene på 3 av stasjonene, - til tross for at alle retningslinjer tilsynelatende er fulgt. Kristin kom verken inn eller ut av toget uten bruk av rampe og assistanse.

Marit Wirak kontaktet NSB i Stavanger, men ble henvist til Jernbaneverket. Hun henviste seg i stedet til regionkontoret som henviste seg til vår egen ekspert på tog i NHF sin sentraladministrasjon, Tore Amblie Bjørback.

Tore undersøkte saken og kunne gi oss følgende forklaring på hvordan noe slikt kan skje, til tross for milliardinvesteringer;

”Problemet med at toget er lavere enn perrongene på disse stasjonene kommer av at standarden for perronghøyde er endret over tid. Gjennom et slags

direktiv fra EU (som kalles TSI) måtte Norge i 2007/2008 velge mellom tog standardhøyder for perrong, 55 eller 76 cm (over skinnestopp). Norge valgte 76 cm, noe som betyr at alle nybygde eller ombygde stasjoner skal bygges med denne perronghøyden.

Den gang det sølv- og grønnfargede toget (Type 72) som går på Jærbanen ble innkjøpt, ble det bestilt til perronghøyde 70 cm (som var datidens ”standard”).

Siden Jærbanen kanskje er den mest helhetlige og moderniserte banen vi har bortsett fra Gardermobanen, har de aller fleste stasjonene den samme perronghøyden (70 cm). Unntaket er bl.a. Stavanger (56 cm - enda eldre ”standard”) og altså de nye stasjonene som ble bygget til det nyåpnede dobbeltsporet Stavanger-Sandnes (76 cm). Jernbaneverket har derfor handlet riktig ved å anlegge 76-høyde, men resultatet blir paradoksalt nok at tilgjengeligheten blir dårligere til den aktuelle togtypen. På lang sikt er det naturlig nok viktig å bygge for den samme standarden, slik at tog og perrong en gang i fjern framtid skal passe sammen. De nye togene som NSB har bestilt til 2012 (FLIRT eller Type 74 og Type 75) er bestilt til den nye perrongstandard på 76 cm, men disse er i første omgang ikke tenkt å trafikkere Jærbanen.

Nå er det ikke særlig prioritert å heve dagens 70-stasjoner til 76 cm, disse

Standard for en hver tid.

kommer langt ned på prioriteringslista. Men noen gamle stasjoner med enda lavere perronghøyde, f.eks. Stavanger, ligger an til ombygging i inneværende Nasjonal Transportplan Periode (2010-19). I løpet av de kommende 10 åra vil derfor sannsynligvis Jærbanen ha en håndfull 76-stasjoner, og resten med høyde 70 cm.

Så altså - høydeforskjellen mellom Type 72 og nye stasjoner med perronghøyde 76 må vi nok leve med. NHF Sørvest har tatt opp med NSB hvordan det er mulig å bedre atkomsten til vognene; om det må medbringes en slags løs rampe eller om den eksisterende elektriske rampen kan justeres noe.”

Med andre ord, det kommer til å gå vinter og vår før Kristin kommer seg inn og ut av togene uten rampe og assistanse.

Et hav av plass. Helt sikkert.

Volkswagen Caravelle har et hav av plass for hele familien og er blant de aller sikreste bilene på markedet. Viktig sikkerhetsutstyr som ABS-blokkeringsfrie bremses, ASR-antispinnregulering og ESP-antiskrensregulering er standard. I tillegg sitter du høyt med god oversikt i en trygg storbil. I Caravelle blir lange reiser med familien en drøm.

Volkswagen Caravelle leveres som personbil fra 5 til 9 seter eller som eksklusiv varebilfor deg som stiller store krav til sikkerhet og komfort.

Naturligvis kan Caravelle leveres med innovative løsninger som 4MOTION firehjulsdreift eller DSG-automatgir. Nå får du også kombinasjonen 4MOTION og DSG-automatgir på toppmotoriseringen 2,0 TDI 180 hk. Stikk innom for en prøvekjøring, så forteller vi deg mer!

Avbildet modell kan ha utstyr utover standardutstyret. Drivstoff forbruk 0,73 – 0,88 l/mil ved blandet kjøring. CO₂-utslipp 193 – 233 g/km.

Møller Bil Nesttun

Geir Magne Johnsen
Tlf. 24 03 16 02, Fax. 24 03 16 55
geir.magne.johnsen@moller.no
www.moller-bergen.no

Møller Bil Stavanger AS

Forus, Stavanger
Tlf. 24 03 40 00
www.møllerbil.no/stavanger

Nyttekjøretøy

FRA OPIUM TIL METADON

7000 ÅR I EN DØS

I omtrent 7000 år har stimulerende stoffer som opium og hamp vært en del av festen, eller sagt på en annen måte, vært benyttet som smertelindring.

Tekst: Rolf Østbø

I juridisk sammenheng brukes narkotika om de ulovlige rusmidlene, hvis bruk, besittelse og salg er straffbart ifølge norsk og internasjonal lov. På begynnelsen av 1900-tallet ble den første kriminaliseringen av visse legemidler innført gjennom opiumsloven, som altså retter seg mot de narkotiske (bedøvende) stoffene som morfin og heroin. Kokain og cannabis ble inkludert noen år senere.

Hvilke stoffer som klassifiseres som narkotika i Norge blir bestemt av legemiddeloven, og i noen grad av myndighetene.

I det følgende skal vi forsøke å gi en historisk gjennomgang av noen stoffer, hvis navn i alle fall skulle være kjent for de fleste. Narkotika virker på ulike måter, enkelte stoffer er sløvende eller forvrenger virkeligheten, mens andre er direkte smertestillende. Andre stoffer virker stimulerende og oppkvikkende.

Firedobbel dose hvis han skal dø

Bruken av opium begynte trolig i oldtiden, i Mesopotamia (dagens Irak), omtrent 5000 år f. Kr. Altså for omtrent 7000 år siden. Noen forskere mener til og med at skrifttegnet for fest og glede også var et tegn for opiumsvalmue. Opium blir fremstilt ved å snitte i kapslene til opiumsvalmuen og presse saften ut. I løpet av noen timer tørker saften inn til en brun-svart masse som kalles råopium.

Antikkens grekere brukte blant annet hamp (cannabis) og opium i festlige lag, og de var også klar over hvilken styrke disse stoffene hadde. Legen Teofrastos, som levde 300 år f. Kr. nedfelte da følgende regel i sin store bok *Historia Plantarum*:

Man doserer en drachme (en håndfull) hvis et menneske bare skal være oppløftet, det dobbelte for å gi hallusinasjoner, tre ganger så mye hvis han skal være permanent sinnsforvirret, og en firedobbel dose hvis han skal dø.

Romerske makthavere førte streng kontroll med opiumssalget, for prisen skulle være slik at folk flest skulle ha råd til stoffet. Selv om opium var en del av romersk kultur, finnes det forbløffende få tegn i skriftlige kilder på at bruken tok overhånd.

Romerne hadde ikke engang et eget ord for narkomani, mens de hadde flere ord for alkoholmisbruk.

Og det er interessant; for både i Norge og i store deler av verden har alkohol, med få historiske unntak vært og er fremdeles, et akseptert rusmiddel. Selv om

alkoholens skadevirkninger er enorme, blir både brennevin og vin solgt over disk. I Norge og flere andre land blir alkohol solgt gjennom statskontrollerte utsalgssteder (vinmonopolet).

Øl, vin og brennevin - og kaffe

Det er funnet tegn på at det allerede i år 6000 f. Kr. ble brygget øl i Babylonia (den sørlige delen av Mesopotamia). Generelt kan vi si at alkohol har vært kjent og brukt i uminnelige tider, og ble oppdaget i flere kulturer uavhengig av hverandre. Brennevinsprosessen ble først kjent i Kina og India omtrent 1000 år f. Kr., og til Europa kom den via araberne over 2000 år senere (i senmiddelalderen).

Historisk sett har vin dominert alkoholbruken i Sør-Europa, der den først og fremst har vært en tørste- og måltidsdrikk, mens øl og brennevin dominerer i Nord-Europa, der alkohol i større grad har vært en fest- og høytidsdrikk.

Som en kuriositet kan vi nevne at da det landsdekkende amerikanske alkoholforbudet trådte i kraft i 1920, var det mange amerikanere som valgte å slå seg på marihuana. Den ble solgt fra såkalte tea pads, altså ulovlige røykekaféer. Marihuana ble kalt meksikansk opium, fordi mange mente at denne uvanen stammet herfra.

Da USA i 1933 opphevet alkoholforbudet, falt forbruket av "meksikansk opium" igjen.

Fra alkohol er det ofte kort vei til kaffe, eller omvendt. Kaffen hadde blitt oppdaget i Arabia rundt år 1000, da innbyggerne begynte å riste og male bønner fra kaffeplanten for deretter å utvinne det lette rusmiddelet koffein. Fordi Islam forbyr rusmidler, var det ingen vei utenom et forbud mot kaffe. Sultan Suleiman, som selv var en ivrig kaffedrikk, brukte dermed en stor grad av kløkt for å omgå forbudet. Han mente at fordi koffein har en oppkvikkende virkning, sikret en kopp kaffe også at ingen falt i søvn mens de studerte Koranen. Det var et argument styremaktene hadde sansen for, og senere tok sultanen det et steg lengre ved å tillate offentlige kaffehus i sitt rike.

Tilpasningsdyktige Coca-Cola

Koffein er også en av ingrediensene i verdens kanskje mest kjente merkevare, Coca-Cola; leskedrikken som i nesten femti år har messet sitt budskap om at "Things go better with Coke!"

Mulig det, men da Coca-Cola i 1886 ble oppfunnet av John S. Pemberton i Atlanta, Georgia, var det langt mer enn en uskyldig leskedrikk! Coca-Cola ble nemlig solgt som noe de kalte cocawine, en alkoholholdig drikk som kombinerte kokain og vin. De første årene inneholdt den verdenskjente

drikken anslåtte ni milligram kokain pr. glass, men i 1903 ble dette fjernet.

Da et alkoholforbud ble innført i Atlanta, der Coca-Cola holdt til, utviklet Pemberton den leskende drikken som vi i dag kjenner som Coca-Cola. Navnet kommer fra ingrediensene, som er kokablader fra Sør-Amerika og kolanøtter.

Tilpasningsdyktige Coca-Cola har gått fra å inneholde alkohol og kokain, til bare å inneholde koffein.

Næring for nervene

Apropos kokain; den unge tyske kjemikeren Albert Niemann fikk en dag i 1859 inn noen kokablader på sitt arbeidsbord. Bladene hadde nylig ankommet fra Peru, der han visste at fattige indianske arbeidere tygget bladene for å klare å komme seg gjennom den harde arbeidsdagen. Det skulle vise seg at Niemann klarte det som et utall andre kjemikere hadde forsøkt tidligere uten hell. Det nye stoffet kalte han kokain, og markedsførte det som næring for nervene og en harmløs kur mot tungsinn.

Den unge psykoanalytiker Sigmund Freud, som senere blant annet skulle bli kjent som psykoanalysens far, anbefalte stoffet på det varmeste. Ikke nok med det, i 1885 skrev forfatteren Robert Louis Stevenson sin roman Dr. Jekyll og Mr. Hyde på bare seks dager, mens han var påvirket av kokain.

Ikke for personer med svak karakter

Attenhundretallets største oppfinnelse er morfin blitt kalt. Den tyske farmasøyten Friedrich Serturmer framstilte det smertestillende og søvndyssende stoffet i 1804, og ga det navn etter den greske guden for søvn og drømmer, Morfeus.

I etterkant av dette utviklet kjemikerne en rekke nye stoffer som kodein og atropin, og på midten av hundretallet inneholdt Europas og Nord-Amerikas apoteker tusenvis av forskjellige sløvende stoffer. Men ingen over, og ingen ved siden; det var morfin som var mest populært! Kunstnere satte gjerne sprøyter på seg selv i full offentlighet, og alle visste at betydningsfulle menn som komponisten Richard Wagner og jernkansleren Otto von Bismarck brukte morfin hver dag.

Så sent som i 1879 skrev et tysk tidsskrift: Avhengighet av morfin er en abnormitet som i likhet med alkoholismens forbannelser kjennetegner en svak karakter. Disse ekstreme tilfellene kan ikke tilskrives noen virkning

fra det kjemiske stoffet.

Både i tiden før og under andre verdenskrig brukte den nazistiske sjefen for flyvåpenet, (Luftwaffe), Hermann Göring, morfin hver dag. Han misbrukte stoffet helt til han tok sitt eget liv i en fengselscelle ved krigsforbryterdomstolen i Nürnberg.

Populær hostesaft

Den engelske kjemikeren Charles R. A. Wright fremstilte i 1874 et hvitt krystallpulver som han kalte diacetylmorfin. Stoffet var basert på morfin, dog ganske mye kraftigere, men av en eller annen grunn gikk oppfinnelsen i glemmeboken.

Tjuen år senere ble imidlertid stoffet funnet opp på ny av den tyske kjemikeren Felix Hoffmann, som jobbet i det den gang lille medisinfirmaet Bayer. Firmaet testet ut pulveret på 60 lungepasienter, og fant ut at alvorlig hoste og tuberkulose ble lindret. Medisinfirmaet så for seg en god forretning, og fant på et mer fengende navn, heroin.

Heroin sies å være fritt for ubehagelige bivirkninger, så det kan gis i relativt store doser, skrev det anerkjente britiske legetidsskriftet The Lancet, da produktet kom på markedet i 1898.

Fram til 1910 var heroin populært i hostesaft som blant annet var beregnet til barn.

Dr. Robert

I århundrer ble meldroye, en kornsopp med lett hallusinerende virkning, brukt som lindring ved for eksempel barnefødsler.

I 1938 greide den sveitsiske kjemikeren Albert Hoffmann å isolere soppens såkalte alkaloider, og skape stoffet han kalte lysergsyre-diethylamid (forkortet LSD).

Hoffmann oppdaget stoffets psykedeliske virkninger noen år senere, da han ved et uhell inntok litt og snart følte seg forfulgt av møblene (!) Deretter roet stemningen seg, mens han så de mest utrolige mønstre i sitt indre. I Norge ble flere pasienter på psykiatriske sykehus utsatt for noe som ble kalt LSD-terapi på 1960-tallet. I 1971 ble LSD forbudt.

En av disse pasientene var den kjente forfatteren Alfred Hauge, som under medisinsk kontroll fikk bruke dette stoffet. Hauge er kanskje mest kjent for sitt litterære verk om utvandringsspioneren Cleng Peerson. I den siste boka i trilogien om Cleng Peerson skildres da også en

rusopplevelse som kan ligne på LSD. Cleng og en indianerhøvding har synet mens de er påvirket av det narkotiske stoffet Mescaline.

"Revolver" blir av mange sett på som The Beatles beste album, og en av sangene på albumet heter Doctor Robert. Det var John Lennon, som noen uker etter en meget ubehagelig LSD-rus, kom i kontakt med Robert Freymann - en tyskfødt lege som hadde en svært utradisjonell praksis på Manhattan i New York. Han supplerte sine pasienter med narkotiske stoffer etter ønske, om ikke nødvendigvis behov. Freymann gikk under kallenavnet Doctor Robert, og hans spesialitet var å blande amfetamin med vitaminer.

I sangen, som uten tvil er en av Lennons mest avslørende komposisjoner heter det da også: Day or night, he'll be there anytime at all, Doctor Robert.

Metadon - til ære for Hitler

Under andre verdenskrig greide ikke Tyskland å skaffe råopium til produksjonen av morfin, som det var et desperat behov for til skadde tyske soldater. I 1941 greide imidlertid to tyske kjemikere å få patent på en erstatning som de kalte Hoechst 10820. I en periode ble også stoffet kalt adolfin til ære for Adolf Hitler.

Etter krigen fant amerikanske forskere ut at stoffet mildnet de kraftige abstinensene som oppstår når en narkoman prøver å bli kvitt avhengigheten ved å slutte brått. Det er dette som på engelsk blir kalt cold turkey.

I 1947 ble stoffet registrert i USA under en ny betegnelse, metadon.

Globalt forbud

Gjennom praktisk talt hele det tjuende århundre ble skadevirkningene av stimulerende stoffer stadig tydeligere for myndighetene. De forsøkte å stanse bruken av narkotika, både ved hjelp av opplysningskampanjer og restriksjoner.

I 1931 vedtok Folkeforbundet, forløperen til FN, et globalt forbud mot opium og koka, samt avledete produkter som morfin, kokain og heroin. FN vedtok i 1961 konvensjonen Single Convention on Narcotic Drugs, som forbyr narkotiske stoffer til alt annet enn medisinsk bruk.

ADVOKATENE

*Tengs-Pedersen, Ueland,
Sæther & Birkeland*

MNA

Vågsgt. 42, 4306 Sandnes

Tlf. 51 66 50 20 Fax. 51 66 76 12

Seland **Optikk**

SANDNES • KLEPP • SOLA

Tlf. 51 69 58 90

Solakrossvegen 26, 4050 Sola

Det Norske Veritas AS

4007 Stavanger

Tlf: 51 50 60 00

www.dnv.com

Vi takker
alle våre
annonsører
for den flotte
støtten!

HAUGESUND SANITETSFORENING

revmatismesykehus as

Karmsundsgaten 134, 5528 Haugesund

Sentralbord: 52 80 50 00

Telefaks: 52 80 50 09

www.hsr.as

Livstyrketrening • Rehabiliteringsopphold
Læringsopphold

Deres leverandør av moderne kjøkken, bad og garderober

Midbøe

Lagårdsveien 65, 4010 Stavanger

Telefon. 51 53 74 00 Telefaks. 51 53 74 41

E-post: info@midboe.HTH.no www.midboe.no

...du får det litt bedre hos

Reime

REIME AGRI AS

www.reimeagri.no

Sola kommune
Avdeling kommunalteknikk

VANN

AVLØP

RENOVASJON

PRODUKSJON

Vedlikehold av renovasjonsbeholdere

Over tid, kan enkelte deler på renovasjonsbeholderne slites og gå i stykker under tømning. Enkle tips om vedlikehold du gjør enkelt selv.

Dette gjelder først og fremst hengslene som holder lokket på plass og lufteventiler på siden av våtorganisk beholder. Har en av dine beholdere slike feil eller mangler, kan du komme innom servicetorget å hente nye reservedeler.

Dreier det seg om større skader på beholder, som brist, brukket hjulaksling, o.s.v. vil vi komme ut og reparere eller bytte beholder.

REIT FAK SAK 0 51 64 64 55

Sola kommune, Tlf. 51 65 33 00, E-post: servicetorget@sola.kommune.no, www.sola.kommune.no

Per Thjømøe

PENSJONISTEN som ikke går i land

Per Thjømøe sitter i ferjekø på vei til hytta og ler godt da jeg sier hvem jeg er og hva det dreier seg om; et intervju for Sørvesten, medlemsbladet til Norges Handikapforbund Sørvest.

Tekst: Arild Birkenes

Etter 45 års ansettelse i Braathens S.A.F.E 's tekniske avdeling på Sola og med 20 år som leder for selskaps Bakkeutstyravdeling, har den nå 81 årige pensjonisten fortsatt hode og hender for praktiske løsninger. Noen av løsningene hans har åpenbart mulighet for å gjøre NHF en smule arbeidsløs dersom AVINOR eller andre lufthavnsoperatører skulle finne på å høre på ham. Per Thjømøe har nemlig laget modeller av gangbroer som i full størrelse skal gjøre det mulig å gå eller trille inn og ut av fly fra enetasjes bygninger (fra bakkenivå) uten bruk av trapp.

Til informasjon for uinnvidde lesere fins det per dags dato ingen gangbroer på markedet som gjør dette mulig. Gangbroer er etter sigende kun mulig fra 2 etasjes bygninger. Per er uenig og vi ønsket å bli litt bedre kjent med ham før han blir profet i eget land-eller på egen flyplass.

Sørvesten; Du har gått hardt ut mot AVINOR og sagt i Stavanger Aftenblad at byggingen uten gangbroer på Sola flyplass er å sette forholdene 20 år tilbake i tid. Hva er bakgrunnen for at du går såpass hardt ut mot AVINOR?

Per Thjømøe: - 45 års arbeid med bakkeutstyr på flyplasser er ikke så lett å slette fra hukommelsen og jeg har ikke glemt hvordan det var før gangbroene kom på 1980 tallet. Jeg oppdaget problemene som bevegelsehemmede har med trapper for alvor da sydenturene begynte å bli populære på 1970 tallet. Før gangbroene kom måtte jo funksjonshemmede bæres inn og ut av flyene, blinde og svaksynte passasjerer forvillet seg inn på feil fly, folk brakk armer og bein på glattisen rundt flyene, for å nevne noen av problemene. Disse forsvant da vi fikk gangbroene på Sola, og jeg var derfor svært overrasket da jeg oppdaget at AVINOR ikke ville betale for gangbroer ved utvidelsen av terminalbygningen i 2009, - mer enn 20 år etter at den første gangbroen ble installert på Sola. For meg var det omtrent som om Vegvesenet hadde sagt at det blir for dyrt å legge asfaltveier og at grusveier derfor blir framtidens løsning - temmelig borti natta for å si det mildt.

Sørvesten: Du er pensjonert og kunne latt andre ta denne kampen. Hvorfor gjør du det?

Per Thjømøe; igjen, jeg kan ikke la være å huske og er oppriktig indignert over den åpenbare mangel på vilje til å se etter løsninger på noe så selvsagt som retten til å komme seg inn og ut av fly uten å bli båret - i tillegg kommer alle de andre praktiske fordelene gangbroer har for flyselskapene og lufthavnsoperatørene.

Sørvesten: Hvordan kan du være så sikker på at dine forslag til løsninger vil fungere? Ville ikke AVINOR ha kjøpt forslagene dine dersom de fungerer?

Per Thjømøe; Det er nok av problemer i verden og jeg sier ikke at mine utkast til løsninger vil fungere knirkefritt uten videre. Men det jeg først og fremst savner hos AVINOR og for så vidt også blant funksjonshemmedes organisasjoner er viljen til å se etter nye løsninger på et problem. Mitt viktigste ankepunkt mot AVINOR er som sagt mangel på vilje til å se eller skape løsninger, ikke at de ikke kjøper mine forslag. Jeg er over 81 år og skal hverken gjøre karriere eller tjene penger på dette. Det er også grunnene til at jeg har laget en hjemmeside der alle forslagene, inkludert skisser ligger offentlig tilgjengelig.

Sørvesten: Tror du Diskriminerings og tilgjengelighetsloven som Stortinget vedtok i fjor kan hjelpe på?

Jeg håper det. Etter min oppfatning handler tilgjengelighet og universell utforming om å møte en så stor gruppe av mennesker som mulig - ikke spesielle grupper!

"Spesialdesign" for enkeltgrupper er mislykket fordi det er stigmatiserende. De aller fleste, uansett fysiologi, ønsker å være en del av fellesskapet. Løsningen er å utforme produkter, arkitektur og tjenester slik at flest mulig vil kunne benytte disse på en effektiv og komfortabel måte.

Mitt inntrykk er at prinsippet om Universelt Utformede løsninger som loven fremmer hjelper til med sette spikeren på hodet; hovedløsningen skal være for alle. På dette området betyr det at alle skal kunne komme seg inn og ut av fly på samme måte og da må man, slik jeg ser det, nødvendigvis se etter nye måter å gjøre det mulig på. Dessverre har jeg fått inntrykk av at det er Avinors holdning at man ikke kan eller vil vurdere anskaffelse av nytt materiell som ikke allerede er på markedet.

Tenk om oljeindustrien hadde hatt den samme holdningen? Hvor mange dråper olje hadde vi fått opp av Nordsjøen om

oljeselskapene bare hadde kjøpt utstyr som allerede fantes på markedet? Utstyret for å få opp oljen fantes ikke, det ble skapt, noen tenkte løsninger, og det er denne viljen jeg savner blant annet hos AVINOR.

Sørvesten: Tror du denne mangelen på vilje til å se etter løsninger har med at det først og fremst er funksjonshemmede som rammes?

Per Thjømøe; jeg ville ikke sagt det så sterkt, men jeg kan jo ikke unngå å stille meg selv noen spørsmål. For eksempel da funksjonshemmede i likhet med resten av befolkningen begynte å dra til Syden på 1970 tallet sa vi fra til ledelsen at bæringen av funksjonshemmede ikke bare var en fysisk belastning for bærerne, men også en følelsesmessig belastning for de som ble båret. Vi sa klart fra at noe måtte gjøres, men til ingen nytte. Braathen SAFE var i likhet med de andre flyselskapene lite interessert i noe som nødvendigvis måtte koste penger. Det var billigere for flyselskapene å betale noen for å bære funksjonshemmede inn og ut av flyene og for å si det rett ut var funksjonshemmede ikke akkurat ønskepassasjerene til flyselskapene. Etter hvert kom det riktignok spesialstoler som gjør det mulig å "kjøre" opp og ned trapper, men det er jo fortsatt en spesialordning.

Sørvesten; et EU direktiv fra 2007 overfører ansvaret for å frakte passasjerer til og fra flyene fra flyselskapene til lufthavnsoperatørene, som i de fleste land betyr myndighetene. I Norge er Avinor lufthavnsoperatør. Hadde du forventet en mer positiv holdning fra myndighetenes side enn fra flyselskapenes?

Per Thjømøe; i høyeste grad, og jeg forstår rett og slett ikke denne passiviteten eller unnfallenheten til et problem som er så åpenbart menneskeskapt og med løsninger som er så nærliggende. All teknologien som skal til fins allerede, det dreier seg kun om å sette noe sammen som ikke har vært satt sammen før, og selvsagt viljen til å gjøre det. Hvis ikke myndighetene gjør det, hvem da? Avinor har brukt 1.6 milliarder kroner på å ruste opp SOLA flyplass de siste årene, men selv ikke den siste "løsningen" som foreslås, en heis som skal kjøres fra fly til fly, vil gjøre noe med hovedproblemet som er at ikke alle passasjerene bruker den samme løsningen.

Sørvesten; Sola er naturlig nok den mest nærliggende flyplassen for deg, men hva med de andre flyplassene i Norge?

Per Thjømøe; Det er 46 flyplasser i Norge og bare de seks største har gangbroer. Det betyr at det fortsatt er 40 flyplasser som ikke er tilgjengelige for funksjonshemmede, hva med dem? Med den nye tilgjengelighetsloven vil forhåpentligvis Avinor bli tvunget til å gjøre noe, kanskje med litt drahjelp fra funksjonshemmedes organisasjoner?

Sørvesten: Når det gjelder gangbroer og tilgjengelighet for funksjonshemmede er det ikke noe i veien med veltalenheten til Per Thjømøe. Men når det kommer til ham selv er han ikke like snakkesalig. Litt får jeg likevel lirket ut av ham, som for eksempel at Per, sammen med moren, flyttet fra Drammen til morens hjemby Stavanger da han var 4 år gammel.

Som ung mann tok han jobb hos Lærdal på fabrikken som lagde "Annedukken" før han begynte i Braathens SAFE i 1948. Der ble han til han gikk av med pensjon i 2003 som leder for selskapets bakkeutstyrsavdelinger i hele landet. På hjemmesiden til Per er det imidlertid lite som tyder på at vi har med en pensjonist å gjøre. Der ligger det oppdaterte tegninger, spesifikasjoner, bilder og henvisninger til lovverk for den som leter. Der fant vi også en kommentar fra ingen ringere enn tidligere teknisk direktør i Boeing, Thor G. Johansen. Han skriver følgende om løsningene til Per Thjømøe;

"Jeg synes produktet til Per virker veldig spennende og med et stort kommersielt potensial. Tilrettelegging for funksjonshemmede vil bli mer og mer fokusert i vår samfunnsmessige utvikling. Iflg. mine observasjoner er det ingen sammenlignbare produkter på markedet som tilbyr en like funksjonell løsning som

Pers gangbro. Jeg har 25 års erfaring innen luftfart, og er også tilknyttet innovasjonsmiljøet i Rogaland. Dette er en av de mest lovende innovasjoner jeg har sett de senere år."

Per etterlyser imidlertid innspill på tegningene og modellene fra funksjonshemmedes organisasjoner, og oppfordringen er herved videreføret.

Et par telefoner avdekket at enkelte seriøse industrielle aktører ikke sitter på gjerdet, slik at gangbrotoget inn og ut av flyene kanskje allerede er i ferd med å gå. Vi håper det og ønsker alle, inkludert oss selv og våre medlemmer lykke til.

For dem som har lyst og anledning til å se nærmere på Per sine løsninger og kommentere dem er adressen til hjemmesiden hans følgende; <http://www.123hjemmeside.no/thjomoe/>

UT OG FLY FRA BERGEN LUFTHAVN, FLESLAND

Tekst: Anne-Berit Kolås

Når en skal ut å reise med fly vær klar over at det finnes assistansetjeneste på flyplassene i regionen.

I en tidligere utgave av Sørvesten skrev jeg om assistansetjenesten på Flesland, :

"Om du reiser noe og er avhengig av bæring kan det være lurt å skaffe seg en bærepute. Et eksempel på en slik pute er: Transeat senior. Setet skal være godt kjent som hjelpemiddel. Denne puten kan du legge i stolen før avreise og bli løftet over i og ut av setet på en kanskje mer behagelig måte."

Etter dette fikk vi mange positive tilbakemeldinger både fra assistansetjenesten og passasjerer om at dette fungerte bra.

På oppfordring benytter jeg anledningen til å minne om denne muligheten.

Oppfordringen blir: Om du skal ut og fly og trenger bæring – Søk om bærepute og bruk den!

Securitas på Flesland

NHF Sørvest og Securitas på Flesland har hatt et godt samarbeid om hvordan man har bedret forholdene for reisende med assistansebehov. Samarbeidet har ført til at det vi har kommet fram til der er forsøkt spredd til alle landets flyplasser hvor Securitas har ansvar for sikkerhetskontrollen.

Nå er der satt i gang et prøveprosjekt med servicevektene. Disse personene er kledd i andre farger enn de vanlige vektene og skal oppholde seg i området utenfor selve sikkerhetskontrollen. De har fått følgende oppgaver:

Servicevektene skal være "førsteintrykk" av sikkerhetskontrollen ved Bergen Lufthavn Flesland.

Når der kommer passasjerer som er sein til fly, er stresset, kan være usikker på hvor de skal gå, skal servicevektene hjelpe disse på rett vei, og prioritere inn i mest effektiv sluse.

Når der kommer passasjerer med nedsatt funksjonsevne, skal servicevektene tilbyr å hjelpe disse inn til sluse 3.

Disse vektene er altså ikke spesielt beregnet på å yte assistanse til personer med nedsatt funksjonsevne, men skal hjelpe alle som ser ut som om de har behov for det.

Men når det gjelder personer med usynlig funksjonsnedsettelse som av en eller annen grunn ikke skal/vil gå gjennom vanlig sikkerhetsportal må de ta kontakt for å være sikker på at de blir "sluset" til

Fv: Anne-Berit Kolås (regionsleder), Henrik Henriksen (opplæringskonsulent) og Karianne Heimvik (driftsleder Flesland)

sluse 3 hvor en går gjennom en dør og får manuell kontroll.

Før dette bladet er kommet i din postkasse vil representanter fra NHF Sørvest og Norges Blindforbund Hordaland ha hatt en samling med servicevektene for å fortelle litt om hva vi forventer av dem og også prøve å gi dem mer forståelse av viktigheten av å ta hensyn til personer med usynlig funksjonsnedsettelse.

Prøveprosjektet varer i utgangspunktet kun ut 2010, men om Avinor, Securitas og passasjerene blir fornøyd er der nok et håp om forlengelse og kanskje også utvidelse til andre flyplasser.

EGERSUND

Lindøyveien 86, 4370 Egersund
Tlf. 51 46 18 40 • www.hymek.no

M&G Elektro AS

Varbergveien 1, 4370 Egersund
Tlf. 51 49 49 10

SOLA

ARL Autorisert regnskapslag

Sola Regnskap BA

Sandev. 32
Pb. 135, 4097 Sola
Tlf.: 51 71 99 30, Fax: 51 71 99 31

Rasmussen Elektro AS

Solakrossv 6, 4050 Sola
Tlf. 51 65 65 33
Fax. 51 65 65 28

Trenger du elektriker
Spør oss • Prøv oss

D. Danielsen AS

Tananger, 4056 Tananger
Tlf. 51 64 88 00 Fax. 51 64 88 01

Kolonial, skipshandel stor
husholdningsavdeling, riggavdeling

Vi takker alle våre annonsører
for den flotte støtten!

SOLA

Kakekompaniet

Sunt, Søtt og Stiligt

*Vi ønsker alle våre kunder og forbindelser
en riktig god jul og et riktig godt nytt år!*

STAVANGER

kvaleberg industri
Flinteg. 2A, 4016 Stavanger
Tlf. 95 40 03 00 · Fax. 51 95 04 99

TIME

Bryne Begravellesbyrå

Tlf. 51 77 80 80, www.brynebyraa.no
Reeveien 34, 4340 Bryne
Døgnvakt

EGERSUND

Fardal Bil AS

Eie, 4370 Egersund, Tlf. 51 46 10 00

KARMØY

Industripartner Karmøy AS

Vea Øst, 4276 Vedavågen, Tlf. 52 82 46 02

KLEPP

Jæren Folkehøgskule

Søren Øvretveitsvei 9, 4352 Kleppe, Tlf. 51 78 51 00

SANDNES

Coop Høyland og Jæren BA
Brueland, 4306 Sandnes, Tlf. 51 60 88 00

SAUDA

Sauda Ferie & Fritid AS
Rådhusgata 1, 4200 Sauda, Tlf. 52 78 42 00

SOLA

Sunde Hagesenter AS
Stemveien 1 A, 4052 Sola, Tlf. 907 78 208

STAVANGER

Kiropraktisk Klinik AS
Nordbøgt. 6, 4006 Stavanger, Tlf. 51 89 60 55

Cowi AS

Haugåsstubben 3, 4016 Stavanger, Tlf. 51 82 59 00

SOLA

Jansen og Willumsen Services AS
Rådhusgaten 22, 4100 Jørpeland, Tlf. 51 64 05 80/913 89 125

TIME

Målfrid Ølberg Advokat

Arne Garborgsv. 15/17, 4340 Bryne, Tlf. 51 77 94 00

Aveland Bunader

Meierigt. 15, 4340 Bryne, Tlf. 51 48 75 15

Jarle Skretting Maskin

Hognestadv. 131, 4340 Bryne, Tlf. 97 50 54 46

Bryne Rør AS

Skulegt. 9, 4340 Bryne, Tlf. 51 48 11 22

Tlf: 51 94 30 00 | Nordsjøvegen, 4050 Sola
booking@sola-strandhotel.no | www.sola-strandhotel.no
Restaurant • selskap • konferanse • ferie • spa

Vi takker alle våre annonsører
for den flotte støtten!

ROGALAND
FYLKESKOMMUNE
REGIONAL UTVIKLING

4010 Stavanger

Tlf. 51 51 66 00

Vi oppfordrer alle våre innbyggere til
å vise ansvar i trafikken.

STAVANGER KOMMUNE
Vei og Park

Slipp
ambulansen fram

Landsforeningen for Amputerte (LFA)

sitt haustreff på Hotell Ullensvang

10.-12. september 2010

I år var det LFA Hordaland som var arrangør av haustreffet, og komiteen hadde funne fram til dette hotellet som no 4. generasjon Utne driv. Underteikna kom seint fredagskvelden grunna arbeid, og då hadde dei andre fått historia om hotellet. Me kom ca. 20:30 og rakk å få oss litt middag før dei rydda vekk. Det var utruleg kjekt å koma inn i matsalen og sjå så mange kjende og eitt og anna ukjend fjes. Nokre klemmar vart det og. Etter middag var det samling og sosialt samvær i "Abelu".

Laurdag starta med frukost og meir prat, før turen gjekk til konferansesalen Lofthus. Ein fin sal med sjel, tykkjer no eg. Først ut med foredrag var Anne Berit Kolås, som tala om kva likemannsarbeid er. Ho snakka og om "Holteutvalgets hjelpemidler" nummerert NOU 2010:5. Det vart litt diskusjon om tema innimellom, noko som viste engasjerte deltakarar. Og godt er no det.

Så var det kaffipause og tur utanfor for nokre av oss. Hotellet har fine krokbar med terrassevarmarar og pledd, der ein kan sitja med kaffikoppen og ein røyk. Og dette er ein fin samlingsplass for å snakka om både det eine og det andre.

Etter pausen var det Randi Mellem frå LFA Hedmark som snakka om likemannsarbeid. Ho fortalde om det ho gjer, og kva som trengs.

Etter ein ny pause om vart litt ekstra lang grunna tekniske problem, var det tid for ei aldri så "lita" reise.

Frode Bergquist - kjend frå TV-serien "Ingen grenser" tok oss med på turen

gjennom ord og bilete. Han fortalde først si eiga historie om korleis han miste armen. Så kom historia frå den strabasjose turen, som for nokon enda undervegs, men for dei fleste enda i mål.

Ein må berre ta av seg både hatten og parykken og meire til for ein sånn flott og sterk gjeng. Trass i mykje motgong, dårleg ver og mykje vondt tok dei seg fram, meter for meter. Dag etter dag. Humør som svinga frå topp til botn. Samvit som gnaga dei svakaste. Og den farlege nedstigninga til slutt. Ein må berre verta imponert over ein sånn herleg gjeng.

Lunsjen vart seinare enn tenkt, men etter eit godt fiskemåltid var det Frøydis Jensen frå Drevelin AS sin tur. Ho er ortopedi-ingeniør og hadde med seg ymse protesar og ortosar. Ho viste fram støtteskjener for små, små protasar, store protesar. Ho hadde og med seg eit utval gode sko. Godt skotøy er viktig for alle, men særskilt viktig for alle med protesar og ortosar. Ein må ha så godt underlag som mogeleg for å spara resten av kroppen.

Resten av dagen var det fritidssyslar. Enkelte var i svømmehallen, nokon spelte bordtennis, andre gjekk tur og atter andre tok verda med ro. Underteikna var ein tur på butikken som låg berre nokre minutt unna.

Det var ikkje vergudane si finaste side me fekk møta denne helga, men litt opplett var det. Denne staden er vakker sjølv i regn og skodde. Det var ein som sa han syntes det var trolsk med skoddedottane som låg henslengt rundt om fjella. Men sanneleg plaska det godt innimellom.

Me fekk og møta eit brurefølje på hotellet. Og dei blanda seg med resten av oss utanfor i kosekroken, kor det var mykje lått og løye. Det vart mang ein prat om problem som møter både dei amputerte og deira pårørande mens me sat der. Og det er godt å kunne dela både gode og dårlege erfaringar med andre.

Ikkje alle vert møtt like fint i det offentlege, og det er trist. Ein skulle tru rettighetane er for alle, men nokon må slita ekstra hardt får sine, det kom tydeleg fram. Som pårørande såg eg kor godt me har det i vår kommune når det gjeld NAV. Dei har framleis nokre dyktige av gamlesorten der.

Det var offisiell avslutning i "Abelu" med blomeoverekking til talarane.

Middagen om kvelden var som vanleg buffét. Og den er god med godt utval.

Og så var det endå meir sosialt samvær med dans og prat. Nokon gjekk til ro tidleg, mens andre heldt det gåande ei stund utover.

Sundag var det frukost med meir prat om laust og fast. Ein hadde vorten kjend med nye, og ein hadde utvida bekjendskapen med andre. Trur dei aller fleste var einige om at det hadde vore ei fin og koseleg helg.

Og det skriv eg under på!

Til me møtast att: Takk for sist til dei som var med, og vel møtt til dei som ikkje var med denne gongen, men ynskjer reisa til neste treff. Kor no dèt vert. På gjensyn!

Ruth og Roald Hauge

TAR DU EN ØKT?

Tekst; Alf-Are Skog

Takk for at du tar deg tid til å lese Sørvesten!

Redaksjonen håper du finner Sørvesten spennende, nyttig og så interessant at du bare "må" lese den når den er kommet. Fra redaksjonen jobber vi med det som mål å bli det beste medlemsbladet blant regionene i Norges Handikapforbund. Vi vil gi leseren mer enn bare syting og misnøye. Det skal ikke bety at vi ikke sier fra der ting er feil. Det skal vi selvfølgelig ivareta!

Redaksjonen er en heldig redaksjon med grunnlag for masse spennende stoff. Her ligger tonnevis med dynamitt! Med 2500 medlemmer fordelt på 33 lokallag, skjer det mye som leserne av Sørvesten fortjener å få vite noe om.

Det er lag som gjør innspill til kommunepolitikerne og blir tatt på alvor, det er lag som blir tatt med på høring, og det er lag i kommuner som ikke bryr seg.

Lag som har hatt store konferanser og lag som planlegger noe som er nyttig for

oss andre å få vite noe om, slik at vi kan bli inspirert til å prøve ut sjøl.

Som medlemmer i en interesseorganisasjon er vi føret med opplysninger og informasjon. Til tider kan noen og enhver få nok, da er det nødvendig å ta en pause. Men organisasjonen kan ikke sove, det har den rett og slett ikke lov til.

Den skal ikke det når Regjeringen bryter sitt løfte om å rettighetsfeste BPA, et løfte de kom med første gang i 2004. Vi kan ikke bare dorme litt av når negative holdninger hos arbeidsgiverne, samt mangelfull bistand fra NAV er de viktigste årsakene til at funksjonshemmede ikke er i arbeidslivet. Vi kan ikke bare sluntre hen når hjelpemiddelutredningen legger opp til at rettigheter tas ut av folketrygden og overføres til kommunene.

Norges Handikapforbund er en våken organisasjon. Men vi er avhengige av at alle er på plass og til stede. Det gjelder hele organisasjonen, gjennom alle ledd og kanaler. I blant må noen få ta seg inn og lade batteriene. Da er spørsmålet – tar du en økt?

// Vi gir mennesker muligheter!

Finn skjemaer på www.nav.no

På våre nettsider kan du finne skjema til de fleste ytelsene fra NAV. Skjemaveilederen forteller deg hvilke vedlegg som må følge med akkurat din søknad.

Enkelt og effektivt:
www.nav.no

Kva slags VALFRIDOM?

Byrådet i Bergen ønskjer at fleire kommunale tenester skal setjast ut på konkurranse, og at tenestene til kommunen skal organiserast gjennom kommunale føretak.

Tekst; Atle Møen

Tanken er også at kommersielle selskap skal overta drifta av sjukeheimar, og få ansvaret for den opne omsorga. Grunngevinga for denne svært radikale omforminga av kommunen er at brukarane får auka valfridom, samstundes som tenestene vert meir effektive og produserte med lågare kostnader. Men det er mykje som tyder på at for mottakarane av mellom anna heimesjukepleie og brukarstyrt personleg assistanse (BPA), vil valfridommen bli sett i revers og kvaliteten på tilbodet bli dårlegare.

Konkurranseutsetjing kan difor vera eit trugsmål mot brukarane, klientane eller kundane av offentlege tenester. Ein av grunnane til dette er at for å levera inn eit anbod treng dei private tenesteprodusentane ein detaljert oversikt over arbeidsoppgåvene, noko som fører til ein finrekning over - og konstant overvaking av hjelpebehova til kvar enkelt. Kor langt tid

tek tannpussen, vaskinga toalettærendet, legginga etc., alt dette må på plass i eit anbod. Klientane må gjera greie for den minste detalj i kvardagslivet.

Det vert skamløst hevda at det nye regimet har eit større innslag av valfridom, men innanfor dette systemet er det ikkje eit valalternativ å sleppa unna stoppeklokkeregimet og den detaljerte oversikten over kva den enkelte treng av hjelp. Ein triviell fridom i å velja mellom ulike leverandørar, som alle er underlagde strenge tidsskjema, dekkjer over ein innskrenking av fridommen til å få betre kvalitet på tenestene, altså å sleppa unna heile prinsippet om konkurranseutsetting. Klientane kjenner fridom når dei får god og rikeleg hjelp til gunstige tider, det ligg ingen fridom i å få velja mellom ulike leverandørar, som alle har for dårleg tid til å yta gode tenester.

I dag er det mange funksjonshemma som får hjelp til dei daglege gjeremåla gjennom brukarstyrt personleg assistanse (BPA). Dette vil seia at den enkelte får tildelt eit timetal av kommunen, men innanfor denne ramma kan brukarane tilsetja kven han/ho vil, og sjølv bestemma kva hjelpa skal nyttast til, slik som husarbeid, ferietur, og hjelp til personleg stell. Dette gir den enkelte funksjonshemma ein reell personleg fridom. Denne fridommen til å velja kven som skal gje oss hjelp vert fullstendig borte dersom vi til dømes berre kan få tilsetta personar som jobbar i eit eller anna omsorgsføretak.

Byrådet vil fjerna denne reelle fridommen, gjennom konkurranseutsetjing av denne tenesta og innføring av ein skinnfridom til å velja mellom ulike leverandørar, som alle må arbeida etter strengt spesifiserte arbeidsinstruksar og detaljerte tidsskjema.

Dette er kanskje ein fridom innanfor

verdsfjerne økonomiske modellar, men for kvar enkelt funksjonshemma vil det undergrava kontrollen over dei daglege gjeremåla. Heile ordninga med BPA vert rasert innanfor eit anbodssystem.

Konkurranseutsetting av kommunale tenester fører også til at arbeidstakarane berre har ein inntil vidare tilsetjing, som oftast for fire år. Dessutan er den einaste grunnen til at dei private i nokre tilfelle kan redusera utgifter at lønene går ned og at arbeidsvilkåra vert hardare. Det er også ein faretrugande tendens til bruk av vikarbyrå, noko som fører til minimal tilknytning til ein arbeidsplass, og også meir overflatisk kontakt med klientane. Mottakarane av hjelp vil gjerne også oppleve den fridommen det er å utvikla langvarige relasjonar til fast tilsette kommunale tenestemenn og kvinner.

Det kan ofte vera vanskeleg å nå fram til kommunen med sine krav om god hjelp til mangfaldet av dei daglege gjeremåla, men kvifor fører det til auka fridom å "kjøpa" tenester hjå eit omsorgsselskap som kanskje har hovudkontoret sitt i Oslo eller ein anna by i Europa? Det er ein stor fare for at vi som er avhengige av omsorgstenester vert kasteballar i eit slikt system. Eit enkelt døme: Mange funksjonshemma får gradvis meir bruk for hjelp. I det nye kommersielle systemet vert det ekstra krevjande for den enkelte å få gjennomslag for sine endra hjelpebehov. Først må kommunen registrere og vurdere den nye situasjonen, og kvar einaste gong vi treng meir hjelp må det utarbeidast eit nytt anbod. Det nyttar ikkje å koma til eit kommersielt omsorgsselskap med krav om ekstra hjelp. Dei vil krevja ein ny pris på den minste tilleggstenesta. Dette å setja ein pris på alt vi treng hjelp til trugar vår verdigheit!

Alle som viser gyldig ledsagerbevis eller annen bekræftelse på at de kommer fra institusjon betaler for 1 billett og får 1 billett. Gjelder for alle forestillinger i Sandnes og Stavanger*

For mer informasjon ring 51 51 07 00 www.sfkino.no

*Gjelder ikke luksussalen

Krisesenteret har åpent hele døgnet!
Ta kontakt på telefon 51 53 06 23

Les mer om oss på
www.stavanger-krisesenter.no

TOTAL

Diakonhjemmet Høgskole

Vil du bety noe for andre?

Les mer om våre studier på www.diaconhjemmet.no

ORTOPEDITEKNIKK AS

Vi produserer og tilpasser alt av
ORTOPEDISKE HJELPEMIDLER
i samarbeid med sykehus og helseinstitusjoner i Rogaland.

Stavanger tlf. 51 88 56 60
Sandnes tlf. 51 66 44 83

e-post: stavanger@ortopediteknikk.no

Stavanger: Breidablikkvn. 3 B, Sandnes: Asheimvn. 2,
4017 Stavanger 4318 Sandnes

Dolphin

Plattformv. 5, Pb. 63, 4098 Tananger

Tlf. 51 69 43 00 • www.dolphin.as

St Svithun Hotell

Vi bryr oss. Du bryr deg.

*"Selv en liten stjerne lyser i mørket."
Norsk ordtak*

St. Svithun Hotell - ett år i drift.

- Og vi gleder oss over alle de gode tilbakemeldingene som våre gjester gir oss. Norges Handikapforbund er en god samarbeidspart og flittig bruker. Vårt konsept handler om å bry seg. Ovenfor våre gjester handler det om tilgjengelighet, trygghet, nærhet og tilstedeværelse. Av servicetilbud og fasiliteter kan vi nevne, Café Morgenrød med sommerservering på uteterrasse, butikken Lyst, som holder åpent hele døgnet, oppholdsrom, konferanse-/selskapslokaler.

Hotellet er åpent for alle, men beliggenhet og tilhørighet til Stavanger Universitetssykehus gjør at flesteparten av våre gjester er pasienter og pårørende. Vi tilbyr 220 sengeplasser i til sammen 137 rom, 40 rom er tilpasset bevegelseshemmede.

Vi ønsker forbundet og dets medlemmer velkommen til St. Svithun Hotell. Vær vår gjest!

For mer informasjon se www.st-svithun-hotell.no eller ring oss på tlf. 51 51 26 00.

St. Svithun Hotell, Arm. Hansensvei 20, PB 8100, 4068 Stavanger.

JO FLERE VI ER SAMMEN TENK SÅ STERKE VI KAN BLI!

Hver sjettede bevegelseshemmede i Norge opplevde i fjor å bli diskriminert. I følge levekårsundersøkelsen På like vilkår fra Statistisk sentralbyrå sier 16 prosent av landets bevegelseshemmede at de har opplevd forskjellsbehandling på grunn av nedsatt funksjonsevne, eller helseproblemer det siste året.

Tekst: Rolf Østbo

Undersøkelsen viser også at diskrimineringen av funksjonshemmede fører til høyere risiko for dårligere helse. Det finnes i dag rundt 700 000 personer her i landet med nedsatt funksjonsevne.

I vår organisasjon har vi gjennom flere tiår kjempet for å få gjennomslag for våre tanker om likeverd, likestilling, integrering og toleranse. Derfor følte det definitivt som en seier da Likestillings- og Diskrimineringsloven (DTL) ble vedtatt av Stortinget og trådte i kraft i 2009.

Vi i NHF mente at det var vår fortjeneste at det endelig skjedde noe. Men var det så enkelt? Påberopte ikke andre organisasjoner seg det samme?

Når alt kommer til alt var det vel resultatet av mange års iherdig jobbing fra flere hold som gjorde at loven ble vedtatt

og satt ut i livet. Det var det viktigste for gruppen funksjonshemmede, ikke hvem som skulle få æren for at det skjedde!

Vil vi få myndighetene, eller opinionen for den saks skyld, til å høre på våre krav, og etterkomme og respektere våre ønsker, er det helt nødvendig at vi som gruppe fremstår som en sterk enhet!

Ikke bare det; Ideelt sett burde gruppen mennesker med nedsatt funksjon stå samlet enten vi tilhører NHF, Blindeforbundet, Revmatikerforbundet eller hvilken som helst organisasjon!

Slik det er nå kjemper vi alle for våre organisasjoner, og dem er det mange av. Vi kjemper om oppmerksomhet, penger og, hvis vi er store nok, om en plass ved bordet der beslutningstakerne sitter. Dette er selvfølgelig en ulempe for oss, mens det for politikerne er en fordel at vi framstår som splittet.

Samhold gir styrke er et gammelt

slagord. Denne læresetningen er i nyere tid blitt bearbeidet, ikke minst i litteraturen. Slagordet har sannsynligvis sin opprinnelse i kampskriftet "Det kommunistiske manifest" som i 1848 ble skrevet og utgitt av Karl Marx og Friedrich Engels. Mest kjent, nærmest som et munnhell å regne, er den argumentasjonen skriftet slutter med: Proletarer i alle lande, foren eder!

Funksjonshemmede trenger sannsynligvis bare en organisasjon, i alle fall utad, og den skal kjempe funksjonshemmedes sak! Det trenger ikke bety at eksisterende organisasjoner som for eksempel Norges Handikapforbund, eller Blindeforbundet skal legges ned. Men at vi blir organisert under en sammenslutning som samfunnet for øvrig skal forholde seg til.

Et eksempel på en større organisasjon som taler sine medlemmers sak i Norge, er Landsorganisasjonen (LO). LO er

Norges største hovedsammenslutning av lønnstakere. Enkelt personer kan ikke være medlemmer i LO. Medlemskap får man ved å være medlem i et av fagforbundene som er tilsluttet LO.

At det er mulig for store interessepolitiske organisasjoner å stå sammen om viktige saker, viser det faktum at Norges Handikapforbund (NHF), Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU) og ULOBA har inngått en allianse for å få gjennomslag for kravet om individuell rettighetsfesting av Borgerstyrt personlig assistanse (BPA).

Aksjonen viser at det er mulig for store interessepolitiske organisasjoner å stå sammen om oppgaver vi anser for å være viktige!

Kanskje dette kan være starten på noe som omfatter enda flere av oss, og som fører til flere og større aksjoner gjennomført av allianser som vil bli lagt merke til i opinionen og hos myndighetene.

I en slik storallianse kan vi godt være dundrende uenige innad, men vi må være enige utad! Det kan heller ikke herske tvil om at hvis vi kan stå samlet innad, vil vi stå sterkt utad!

For flere i vår organisasjon er det helt greit at NHF ikke tilhører paraplyorganisasjonen Funksjonshemmedes Felleorganisasjon (FFO). Den samme tanken råder sannsynligvis i enkelte medlemsorganisasjoner i FFO!

Det er også kanskje årsaken til at vi hver høst blir skuffet over manglende overføringer fra Statsbudsjettet! Dette er selvfølgelig en påstand jeg ikke kan dokumentere. Men er det ikke naturlig

at vi står svakere hvis de bevilgende myndigheter er i tvil om adressaten?

Jeg skjønner godt at grunnen til at vi står utenfor FFO er historisk betinget. Det er vel også et faktum at det i løpet av årene har blitt begått overtramp i begge leire.

Kanskje vi likevel bør overveie om det er mulig å tilnærme oss FFO i en eller annen form, hvis det er det som skal til for å øke funksjonshemmedes troverdighet i opinionen og hos myndighetene?

I siste utgave av magasinet *Selvsagt!* skriver redaktør Ann Kristin Krokan: I Norge har vi over 100 diagnosebaserte organisasjoner for, av og med funksjonshemmede. Alle kjemper mot hverandre for oppmerksomhet og økonomiske midler til sin spesielle gruppe.

“For en kraft vi hadde utgjort om vi hadde gått sammen for et felles mål: likestilling og full samfunnsdeltakelse for oss alle på tvers av funksjonsnedsettelsene!”

Hvis vi formulerer oss sammen med tyngde i det som omfatter komplekset ”Saklighet og Demokrati”, er det kan hende en god start.

Hvis vi i tillegg

klarer å stå sammen, og være enige om sentrale handikappolitiske punkter, kan vi komme styrket ut som en samfunnsbærende politisk institusjon! Et kraftsenter som med den rette balansen av kunnskap og nysgjerrighet kan bli en aktør som blir respektert av alle!

På den måten, og kanskje bare på den måten, har vi en reell mulighet til at vi kan nå våre mål om full likestilling og deltakelse i et samfunn som alt for lenge har ignorert våre selvsagte krav om å regnes med når sentrale spørsmål om et samfunn tilrettelagt for alle blir drøftet!

Sola kommune
Avdeling kommunalteknikk

 VANN
 AVLØP
 RENOVASJON
 PRODUKSJON

INFORMASJON OM RENOVASJONSTJENESTEN

Slik gjør du med drikkekartongene

Skyll drikkekartongene, brett hver kartong og putt dem inni hverandre til det blir en drikkekartong-kubbe (6+1). Ha kubbene i en plastpose, knytt igjen og legg posen i den grønne beholderen. Det gjør ingenting om kartongene har aluminiumsbelegg, plastbelegg eller skrukork i plast.

RETT PÅ SAK © 51 64 64 55

Sola kommune, Tlf. 51 65 33 00, E-post: servicetorget@sola.kommune.no, www.sola.kommune.no

Frister til landsmøte/årsmøte

Landsmøtet/årsmøtet er organisasjonsleddet øverste myndighet i valg-perioden. Det er NHF's lover som har fastsatt hvordan dette skal organiseres med hensyn til frister.

§ 4.1

Organisasjonsleddet skal avholde årsmøte minst annet hvert år og da samme år som det er Landsmøte. Årsmøtet kan bestemme om det skal holdes årsmøte hvert år.

Landsforeninger og regioner skal avholde årsmøte før Landsmøtet og senest innen utgangen av juni de år det ikke er Landsmøte. Lokallagene skal holde årsmøte innen utgangen av mars.

Landsforeningene og regionene varsler sine lokallag og/eller medlemmer om tid og sted minst 3 måneder før årsmøtet.

Saker som lokallag og medlemmer ønsker behandlet i årsmøtet må bringes inn for styret senest 2 måneder før årsmøtet

Lokallagene skal varsle medlemmene minst 3 uker før årsmøtet. Saker som medlemmene ønsker behandlet i årsmøtet må bringes inn for styret

senest 14 dager før årsmøtet.

Norges Handikapforbund Sørvest holder årsmøte 7. mai 2011. Frist for innsending av saker er 7. mars 2011

§ 14.2

Saker som lokallag, regioner, landsforeninger og NHFUs sentralstyre ønsker behandlet i Landsmøtet, må meldes til sentralstyret innen 4 måneder før Landsmøtet skal holdes.

Norges Handikapforbund holder landsmøte 17. – 19.juni 2011. Frist for innsending av saker er 17. februar 2011.

Dersom lokallag ønsker å sende saker til Landsmøtet i fellesskap med regionsstyret bør disse være hos NHF Sørvest innen 20. januar.

Norges Handikapforbunds kalender 2011

Tekst: vigdis.hope@nhf.no

Med gode erfaringer fra i fjor vil vi også i år selge en kunstkalendar, den 10 i rekken.

Kalenderen skal markedsføre organisasjonen, samtidig som den skal være et produkt som våre kunder og medlemmer i Hordaland og Rogaland har både nytte og glede av.

Motivene på kalenderen har humoristisk brodd og er tegnet av Herbjørn Skogstad (Herb). Han er avistegner i Oppland Arbeiderblad og 15 aviser tilsluttet A-pressen. På siste side vil det bli trykket en presentasjon av NHF som organisasjon, samt informasjon om kunstneren.

Kalenderen er i samme format/design som tidligere - høyde på 43 cm og bredde på 30 cm.

NHF Sørvest vil bruke midlene til å støtte arbeidet i lokallagene, blant annet gjennom påvirkningsarbeid og skoloring av medlemmer og tillitsvalgte. Målet er et samfunn tilgjengelig for alle basert på prinsippene om likestilling og likeverd.

NHF Sørvest takker annonsørene

- * NORGESTAXI - 08000
- * Fondet til planlegging og utvikling av boliger for funksjonshemmede
- * Veiledningstjenesten, støtte fra Sosial- og helsedirektoratet
- * A2G Eiendomsdrift (møter, kurs eller konferanser på Nesttun)
- * BAJO (Løsninger for synshemmede)

Kalenderen vil koste kr. 170.- og blir sendt i uke 49/50 til alle husstander som har medlemmer i regionen. Ikke returner kalenderen

Power and productivity
for a better world™

Ut på tur, aldri sur

Å fly når man bruker rullestol er ikke alltid enkelt. Blir funksjonshemmede diskriminert når de skal fly og hvor går grensen for hva som kan defineres som diskriminering?

Tekst: Anette Jæger

Jeg bestemte meg for å finne ut av det, og her er noen erfaringer jeg gjorde.

Av gammel vane bestilte jeg flybillett på nettet, det er jo svært enkelt og man kan gjøre det når det passer. Når billetten var i boks, ringte jeg flyselskapet for å melde fra om at jeg bruker rullestol og trenger assistanse i form av bæring inn på flyet.

Det skulle vise seg og ikke være så enkelt som man trodde. For det første må man regne med å sitte i telefonkø som jeg har gjort i førti minutter på det lengste. Når man da kommer fram til skranken og på forhånd har fortalt om rullestol og assistanse, blir jeg ganske matt når jeg får servert kommentaren: "Dersom du er rullestolbruker må du bestille billetten over telefonen, hvis ikke taper du pengene du betalte for billetten dersom flyet ikke kan ta deg med." På nettet står dette i dokumentet man må klikke på at man har lest før man går videre til betaling. Hvor mange er det som leser det? Jeg har lest dette i etterkant av denne reisen,

dokumentet er på 16 sider, har ingen innholdsfortegnelse og rullestolbrukere er nevnt først nederst på side 13 uten noen form for overskrift som kan indikere at det faktisk dreier seg om personer som trenger assistanse. Santa, som min kundebehandler ironisk nok het, glemte å føre inn at jeg behøver å bæres inn på flyet, hun spurte heller ikke om hvilken type stol jeg bruker. Jeg måtte selv ringe tilbake dagen etter for å få vite om de kunne ta meg med på flyet, dette var en straff fordi jeg ikke hadde bestilt billett over telefon. Flyselskapet ville gitt meg beskjed om jeg kunne være med eller ikke dersom jeg hadde bestilt via telefon. Det er mye å utsette på selve billettbestillingsprosessen, men hva kan man gjøre?

Endelig kom dagen for avreise, hele familien var på flyplassen og nå gikk det bedre. Hun som jobbet i innsjekkingen så litt perpleks ut når jeg fortalte at jeg trengte å bæres inn på flyet, det var jo ikke registrert. Hun kjeftet heldigvis ikke på meg, men ordnet opp og skaffet bærere til meg. Så var alt som normalt, gjennom sikkerhetskontrollen gikk det bra, og som vanlig ble rullestolhjulene sjekket. En vokter fortalte meg en gang at det var kontroll for "bombestoff". Jeg er like lykkelig hver gang det ikke er bombestoff på hjulene mine, selv om de en gang måtte dobbeltsjekke.

Ved vår "gate" var vi de første som kom inn i flyet, det sto en flystol klar til å transportere meg i den trange flygangen. Jeg har alltid lurt på hvorfor det ikke finnes fotbrett på disse stolene, siden de er laget til personer som ikke er i stand

til å gå selv. Bærerne hadde selvfølgelig ikke fått kurs i løfteteknikker og de slepte meg fra rullestolen, over rullestolhjulene og opp på bærestolen. Det følte ikke mye elegant å bli løftet over i flysetet. Apropos flysetet, jeg har merket meg at det er stor uenighet om hvor en lam person bør sitte, noen mener det er best at man sitter på første rad, andre mener at man skal sitte litt lenger bak der det er mulig å løfte opp armlenene til flysetet. I tillegg er det uenighet om man skal sitte ved vinduet eller ved midtgangen. Sitter man ved midtgangen blokkerer man rømningsveien for dem som sitter innenfor seg, og sitter man ved vinduet er det vanskeligere å hjelpe en å komme seg ut i en nødssituasjon. Kabinpersonalet er uten unntak alltid svært hyggelige og jeg har enda til gode å ha en dårlig opplevelse fra dem.

Så kom tiden for avstigning, og man ventet på at alle passasjerene skulle forlate flyet. Det kom bærere som kanskje hadde fått kurs i å løfte, og jeg ventet i spenning for å se om rullestolen var kommet helskinnet gjennom reisen. Flyselskapene har faktisk blitt bedre til å ta vare på rullestoler under transport, og jeg er glad for det. Det er svært lenge siden jeg har fått skjev stol eller bøy på hjulene.

Det finnes en begrensning på elektriske rullestoler som kan tas med på fly, dette er begrunnet med plass og vekt. Hvorfor er det begrensning på manuelle rullestoler? Hva vil skje dersom et rullestolbasket lag skal ta samme fly? Ja det hadde vært interessant å vite.

Allmenningen

- eit sosiologisk forsvar for felleskapen

Tekst; Tore Lirhus

"Allmenningen- eit sosiologisk forsvar for felleskapen" er en bok skrevet av Atle Møen, førsteamanuensis ved Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen. Forfatteren er opprinnelig vossing, men er nå gift, har to barn og er bosatt i Bergen.

Atle Møen har gjort sin tårn i AUF og er etter sigende en god sosialdemokrat, noe boken til tider bærer tydelig preg av. Mye av boken tar opp problematikken rundt det frie individet og dets reelle valg av muligheter i form av ytelser og tjenester som felleskapet kan tilby. Individ og felleskap inngår i en gjensidig interaksjon, hvor en ikke kan løsrive individet og sette på utsiden av den gjensidige kontrakten en i vår sosialdemokratiske tradisjon har mellom individ og samfunn. Fellesskapet er til for individet, og holdes oppe av den forståelsen.

Flere steder tar forfatteren et oppgjør med Fremskrittspartiet, de nyliberale, populistiske og høyresiden i det politiske landskapet. Han advarer oss mot disse

kreftenes redefinerings av velferdssordninger og forståelse av fellesskapet. Alt kan ikke måles ut fra markedsøkonomiske måleenheter.

Et begrep som blir nevnt i boken er begrepet "en verdig bruker", som kan vekke en rekke assosiasjoner hos leseren.

Hvor mange av oss blir funnet verdige i et markedsøkonomisk perspektiv. Er det ønskelig at alt skal privatiseres og settes ut på anbud.

Boken er høyst aktuell med tanke på hva som skjer rundt hjemmetjenester og Brukerstyrt Personlig Assistanse (BPA) for eksempel i Bergen kommune.

Jeg slutter meg til bokens og forlagets egen anmeldelse om at dette er en bok som egner seg som et godt innslag i et offentlig ordskifte om viktige politiske spørsmål.

Sudoku Sørvesten Lett

			2		7	5	8	
5	4	6	3	1		7	2	
		2	5	9			1	6
4		5	7		2		6	
	3						7	
	2		9		5	1		8
2	6			7	9	8		
	5	9		2	1	4	3	7
	7	4	8		3			

Løsning Sudoku Vanskelig

2	1	3	4	5	8	6	7	9
4	8	9	2	7	6	5	3	1
5	7	6	9	3	1	2	8	4
8	9	5	7	6	3	1	4	2
1	6	4	5	8	2	7	9	3
7	3	2	1	9	4	8	6	5
9	2	1	8	4	7	3	5	6
3	4	7	6	2	5	9	1	8
6	5	8	3	1	9	4	2	7

ALF

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening

HBF

Handikappedes Barns Foreldreforening

LARS

Landsforeningen for Ryggmargskadde

LFN

Landsforeningen for Nakkeskadde

LFPS

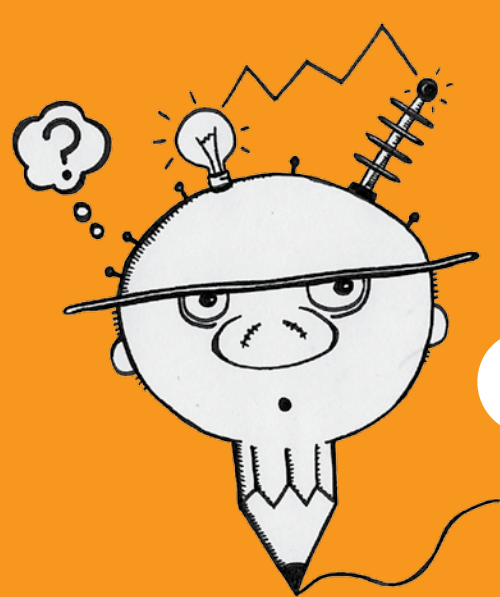
Landsforeningen for Polioskadde

LFS

Landsforeningen for Slagrammede

LKB

Landsforeningen for Kvinner med Bekkenløsningsplagef

Gjett - rett

og vær med i trekningen av et gavekort til en verdi kr 500

Spørsmål

- 1 Fløibanen, som er en skinnegående kabelbane, kjører mellom Bergen Sentrum og Utsiktspunktet ved Fløifjellet. Hva er høydeforskjellen?
- 2 Ca. hvor gammel er Håkonshallen i Bergen?
- 3 Hva er den eldste bevarte bygningen i Bergen?
- 4 Er det noen steder i Hardanger som har bystatus?
- 5 Hvor mange kommuner er det i Hordaland?
- 6 Hva heter Hordalands minste kommune i folketall?
- 7 Hva heter Hordalands minste kommune i areal?
- 8 Hva heter Hordalands største kommune i areal?
- 9 Han var fra Sotra, og ble ofte omtalt som "Kystens Trubadur", hva er navnet?
- 10 Hvor lang er den undersjøiske Bømlafjordtunnelen?
- 11 Hva er navnet på de to isbreene i Hordaland?
- 12 Hvor høyt er det høyeste fjellet i Hordaland?
- 13 Hvor høyt er det høyeste fjellet i Rogaland?
- 14 Hva heter den lengste fjorden i Hordaland?
- 15 Hva heter Hordalands største øy?
- 16 Hva heter Hordalands lengste elv?
- 17 Hva heter Hordalands høyeste foss?
- 18 Hva er den sørligste kommunen i Hordaland?
- 19 Hvem er Fylkesordfører i Hordaland?
- 20 Hvor mange ganger er Brann blitt cupmester i fotball?
- 21 Hvilken klubb ble fotballtreneren Kjell Schou Andreassen seriemester for som aktiv spiller?
- 22 Hvilken kommune er den sørligste i Rogaland?
- 23 Hvor mange kommuner er det i Rogaland?
- 24 Hvilken kommune er Norges minste målt i areal?
- 25 Hvilken kommune er Norges minste målt i folketall?

**Frist for innlevering av spørre konkurransen er fredag 31. januar 2011.
Svar sendes innen den tid til NHF Sørvest, Østre Nestunvei 20, 5221 Nesttun**

Statens vegvesen

Bilfører 65+

Oppfriskningskurs Bilfører 65+

Bilen betyr mye for din mulighet til å bevege deg dit du vil når du vil. Selv med mye erfaring bak rattet vil man ha stor nytte av oppfriskningskurset Bilfører 65+. Kurset er frivillig og det er ingen førerprøve eller fare for å miste førerkortet.

Vi arrangerer flere kurs fordelt på flere steder i fylket, både vår og høst. Ta kontakt med det lokale Folkeuniversitet, eller med Statens vegvesen ved Liv Leikvoll 51 91 14 80 , for å få vite mer.

MELD DEG PÅ DU OGSÅ!

vegvesen.no

Hjelpemiddelmessen i Rogaland 2011

Tekst: Arild Birkenes

På oppdrag fra Hjelpemiddelmessen i Rogaland skal NHF Karmøy, NHF Stavanger og NHF Sørvest arrangere hjelpemiddelmessen i Rogaland 6 og 7 april 2011. Messen vil finne sted i idrettshallen på Tysværtunet kulturhus i Aksdal 6 april og i Figgjohuset i Sandnes kommune 7 april. Vi ber alle som har tid og anledning til å sette av en eller begge disse to dagene. Vi planlegger blant annet et faglig innhold der innkjøpsordningene til hjelpemiddelsentralene vil bli debattert.

	NHF Sørvest	1	2	3	3	5
6						
7		7			8	
9	10			11		
12						
13					14	15
16			17	18		
		19		20	21	
22						

Kryssord

Vannrett: 1) Flokk, gjeng 6) Hund 7) Romertall 8) Forstaving 9) By i Sverige 12) Grønnsak 13) Snakker 14) Naboer 16) Naboer 17) Først i 9 vannrett 20) Mannsnavn 22) Rest.

Loddrett: 1) Telemarkskommune 2) Stat i Pyreneene 3) Tallord 4) Diskusjon 5) Kvinnenavn 6) Slåssing 10) Rest 11) Konjunksjon (omvendt) 15) Først i 6 loddrett 18) Konge 19) Preposisjon 21) På norske fly .

BERGEN

Frank Mohn Flatøy AS
Oil & Gas Division

Litt mer matglede!

COOP
mega

Hjelpemiddelhuset for korttidsutlån

Øvre Fyllingsvei 35, 5161 Laksevåg
Tlf. 55 94 71 30

Bergen
Bolig og Byfornyelse

Pb. 1011 Sentrum, 5808 Bergen
Tlf. 55 56 56 00

BØMLO

Bømlo Hus Drift AS

Brændesæter
5420 Rubbestadneset
Tlf. 45 21 86 45

**Landmark
Maskin**

5440 Mosterhamn, Telefon: 901 72 549
www.landmarkmaskin.no

WÄRTSILÄ NORWAY AS
5420 Rubbestadneset

Tlf. 53 42 25 00 • Fax. 53 42 25 01
www.wartsila.com/no

FUSA

Stallabrotvegen 119, 5640 EIKELANDSOSEN
Telefon: 56 58 00 20
firmapost@fusa-kraftlag.no, www.fusa-kraftlag.no

STORD

ENGELSEN

Hamnegata 86, 5411 Stord
Tlf. 53 40 90 10
www.wengelsen.no

STORD

Sagvågbrekko 2, 5410 Sagvåg
Tlf. 53 41 50 90 • www.idrift.no

STORD EIENDOM

- Skaper nye muligheter

Tlf. 53 40 20 99

FRONTA

www.frontagruppen.no

Ringveien 44, 5412 Stord
Tlf. 53 41 68 00

Marihaugen 18, 5411 Stord

Tlf. 402 15 210

Pb. 24, 5401 Stord, Tlf. 53 49 60 00, www.skl.as

SN Stålbygg AS

Ringvegen 38, 5412 Stord
Tlf. 53 40 05 50
www.sn-staalbygg.no

BJORØY ENTREPRENØRFORRETNING AS

Skaganeset, 5382 Skogsvåg
Tlf. 56 31 99 20, www.bjoroey.no

ASKØY

Nordea Kleppestø Senter
Kleppestø Torg, 5300 Kleppestø, Tlf. 06001

M.T.V Bygg & Eiendom AS
Nipefjellet 102, 5300 Kleppestø, Tlf. 920 18 752/934 67 879

AUSTEVOLL

Austevoll Rør
5392 Storebø, Tlf. 55 08 30 40, Fax. 55 08 30 41

BØMLO

KFS Bygg AS
5427 Urangsvåg, Tlf. 901 53 440

BØMLO

Rema 1000
5430 Bremnes, Tlf. 53 42 05 88

Moster Mat AS
5447 Mosterhamn, Tlf. 53 42 85 50

FJELL

B. Telle Trearbeid AS
Tellnes Næringspark, 5357 Fjell, Tlf. 56 31 20 80

KVINNHED

Sør-Norge Aluminium AS
Onarheimsvegen 54, 5460 Husnes, Tlf. 53 47 50 00, www.soral.no

Husnes Sport AS
Husnes Storsenter, 5460 Husnes, Tlf. 523 47 14 04

G & H Skjelnes Entreprenør AS
5472 Seimfoss, Tlf. 53 48 01 80

MELAND

Meland Elektro AS
Mjåtveitflaten 33, 5918 Frekhaug, Tlf. 56 17 77 70

Meland Arbeidssenter AS
Havnevegen 11/15, 5918 Frekhaug, Tlf. 56 17 45 00

ODDA

Roar Orrestad AS Snekker - Tømrer
Tysedalsv. 27, 5750 Odda, Tlf. 91 82 40 81

OSTERØY

Halleland Transport AS
Votlo, 5286 Haus, Tlf. 55 70 60 80

RADØY

Radøy kommune
Randøyv. 1690, 5936 Manger, Tlf. 56 34 90 00

STORD

Advokatene i Borgen AS
Torgbakken 5, 5411 Stord, Tlf. 53 45 60 00, www.advokateneiborgen.no

Sagvåg Interiør Åge Paulsen
Podlen 4, 5410 Sagvåg, Tlf. 951 28 057

Apotek 1 Stord
Amfiseret, Tlf. 53 45 60 30, www.apotek1.no/vaare-apotek/stord

Valvatne Eigedom AS
Ringvegen 12, 5412 Stord, Tlf. 53 40 20 70, www.valvatne.no

Standard Maskin AS
Rundhaugen 45, 5412 Stord, Tlf. 53 41 61 73, www.std-maskin.no

Ing. Øyvind Jørgensen AS
Borggata 29, 5417 Stord, Tlf. 53 40 90 60

Glass & Byggtteknikk AS
Vabakkjen 6, 5411 Stord, Tlf. 53 40 10 10, www.glassbygg.no

Vi takker alle våre annonsører for den flotte støtten!

STORD

Stord Lufthavn

Flyplassvegen 344, 5410 Sagvåg, Tlf. 53 40 37 00, www.stordlufthavn.no

Synssenteret Stord AS

Torbakken 1, 5411 Stord, Tlf. 53 41 10 68, www.synssenteret.net

Anonym giver

Støtter NHF

STORD

Stomas AS

Torget 4/8, 5411 Stord, Tlf. 53 40 23 40, www.stomas.no

Genie AS

Torgbakken 9, 5411 Stord, Tlf. 53 41 53 55

Bo Grønt Stord

Hornelandsvegen 154, 5412 Stord, Tlf. 53 41 71 91

STORD

Byrået Design & Profiler AS

Ringvegen 28, 5412 Stord, Tlf. 53 41 68 60, www.byraet.no

Byggmester Reidar Bjelland AS

Longamyrvengen 32, 5415 Stord, Tlf. 905 55 311

VI BYGGER ØYGARDEN

Ta kontakt på tlf. 56382800
web: www.th-bygg.no

Kvinnherad Kommune

5470 Rosendal

**STØTTER BARN OG UNGE
FUNKSJONSHEMMEDE**

Tlf. 53 48 31 00

Kysthospitalet i Hagevik

Spesialsykehus i ortopedisk kirurgi

Telefon: 56 56 58 00

Telefaks: 56 56 58 01

Adresse: Hagaviksbakken 25, 5217 Hagavik

Epost: postmottak@helse-bergen.no

www.helse-bergen.no

Postboks 226, 5201 Os
Tlf.: 56 30 15 83
Fax: 56 30 12 50
E-post: ssamdal@online.no

Vi påtar oss alle arbeider i forbindelse med:

- VVS
- TV-inspeksjon av rør og kabler
- Lokalisering av rør og kabler
- Lekkasjesøk
- Rehabilitering av avløpsledning uten oppgraving

Åpn.tider: Ons - Fre: 08.30 - 16.00

**KOM OG SE VÅR FINE UTSTILLING
I JORDMORSVINGEN 2**

Fasader og Glass AS

Kontakt oss når det gjelder

- Utskiftning av knust glass
- Glasstak - Fasader - Vinterhager
- Vinduer og dører i tre og aluminium
- Altan-innkledninger - skyvedører
- Innramming av bilder
- Låser og beslag

Døgnservice

Tlf. 55 50 05 53

Norconsult

**Samfunnsplanlegging, Areal- og byplanlegging,
Skoleplanlegging, Veg- og trafikk,
Vann og avløp, Bygg**

Starvhusgt. 2B, Pb. 1199 Sentrum, 5811 Bergen

Tlf. 55 37 55 00 Faks 55 37 55 01
e-post

postbergen@norconsult.no
www.norconsult.no

Hovedkontor
Tlf. 67 57 10 00

Norconsult Bergen har kompetanse på universell utforming.

Melding om universell utforming for
Bergen kommune "tilgjengelighetsmeldingen".

Vurdering av hele bygningsmassen ved
universitetene i Tromsø og Bergen med forslag
om tiltak for bedre tilgjengelighet.

Utdanningsdirektoratets nasjonale
rådgivningstjeneste for skoleanlegg: Bistand til plan
og tilrettelegging. Universell utforming er sentralt.

Medlemsoversikt

Alt på ett sted – enklere.no

Tekst: Anne Skøld

På vårt nye nettsted enklere.no vil du som NHF-medlem få en enkel og oversiktlig tilgang til alle dine medlemsfordeler.

Det vil være enklere å benytte seg av for eksempel hotel-lavtaler, og du vil kunne booke direkte til medlemspris når du er logget inn på siden.

For å få tilgang til dine rabatter må du registrere deg som bruker. Brukernavnet er ditt medlemsnummer som du blant annet finner på medlemskortet.

Som medlem vil du i tillegg få rabatt på produktene i nettbutikken.

Vi vil jobbe kontinuerlig med å finne produkter som vi tror kan være nyttige for våre medlemmer.

På et av produktene, Digitalpenn, kan du faktisk spare inn hela medlemskontingenten ved å kjøpe den på enklere.no

Du vil finne våre samarbeidspartnere Telenor, NAF, Statoil og de forskjellige hotellkjedene på siden i tillegg til et par nye samarbeidspartnere. En av disse er nettbutikken Enklere Liv. I seneste nummeret av Handikapnytt finner du et tilbud hvor du kan spare 99,- på en flott Thermokopp. Denne rabatten kan du få både ved bestilling på telefon og i butikk.

Samtidig som du benytter deg av medlemsrabatter eller kjøper produkter på enklere.no støtter du Norges Handikapforbunds viktige arbeid for likeverd og likestilling.

Sudoku Sørvesten Vanskelig

1		4		8				1
4	8		2				3	1
5								
	9		7			1		
		4	5	2	7			
		2		4		6		
								6
3	4			5		1	8	
			3	9		2		

Løsning Sudoku Lett

3	9	1	2	6	7	5	8	4
5	4	6	3	1	8	7	2	9
7	8	2	5	9	4	3	1	6
4	1	5	7	8	2	9	6	3
9	3	8	1	4	6	2	7	5
6	2	7	9	3	5	1	4	8
2	6	3	4	7	9	8	5	1
8	5	9	6	2	1	4	3	7
1	7	4	8	5	3	6	9	2

Norges Handikapforbund Sørvest - alfabetisk lokallagsliste

ALF HORDALAND

Fred Gunnar Eide
Hylkjebakken 12
5109 Hylkje
99 35 88 86
fgu-eid@online.no

ALF ROGALAND

Bjarne Kapstad
Krosshaugveien 3
4085 Hundvåg
906 96 025
bkapstad@online.no

HBF HORDALAND

Jørgen Titlestad
Parkveien 4b
5007 Bergen
55 31 59 22
415 64 916
hordaland@hbf.no

HBF ROGALAND

Mette Mæland Aske
Dykjelveien 11
4032 Stavanger
954 92 002
993 962 07
Mette.aske@lyse.net

HORDALAND POLIOLAG

Svein Johan Johannessen
Nordåsgrenda 80
5235 RÅDAL
55 13 19 65
karijoh4@frisurf.no

ROGALAND POLIOLAG

Kjell Inge Bringedal
Stemmemyr 12
5542 Karmsund
52 22 18 86
909 17 522
kbrin@haugnett.no

LARS HORDALAND

Marius Loftheim
Helgesensgt. 4
5003 Bergen
55 31 22 64
loftheim@gmail.com

LARS ROGALAND

Geir inge Sivertsen
Fjogstadveien 94
4329 Sandnes
917 77 639
ginsive@online.no

LFA HORDALAND

Gisle Hagenes
Kyrkesteinvn 15
5357 Fjell
56 33 62 51
906 65 642
gihage@online.no

LFN HORDALAND

Hjørdis Karin Dahle
Vågedalen 35
5163 Laksevåg
53 50 34 47
Hjørdis.dahle@gmail.com

LFN ROGALAND

Kontakt regionskontoret

LFS HORDALAND

Hans Henrik Tøsdal
Nygårdsmøyren 1
5164 Laksevåg
91866074
hans@avantic.no

LFS ROGALAND

Fung.leder Helge Høvik
Stortuvegen 8
4260 Torvastad
52 83 93 94
hehoevik@online.no

LKB HORDALAND

Mona N. Turøy
Nedbergeev. 30
5178 Loddefjord
928 33 670
mona@lkbhordaland.no

NHF BERGEN

Astrid Haugstad Tangerås
Postboks 93 Nesttun
5852 Bergen
934 07 420
Astrid.tangeras@vital.no

LKB ROGALAND

Inger Marie Tjøstheim
Rødstillkveien 1
4049 Hafrsfjord
917 71 029
ingermot@lyse.net

NHF BØMLO

Arthur Nesse
Leilighet Sjukeheimen
5430 Bremnes
53 42 53 51
aashus@online.no

NHF FUSA

Marit Holmefjord Solvang
Holdhus
5640 Eikelandssosen
412 15 911
maritehs@gmail.com

NHF HÅ

Kontaktperson Kristin Bore
Rothaugane 7
4362 Vigrestad
51 43 74 73
kristian.bore@lyse.net

NHF KARMØY

Kjell Inge Bringedal
Stemmemyr 12
5542 Karmsund
52 22 18 86
909 17 522
kbrin@haugnett.no

NHF KLEPP OG TIME

Sissel Løchen
Arne Garborgsvei 16
4340 Bryne
51 48 87 13
sissel.loc@c2i.net

NHF KVINNERAD

Nils Magne Kloster
Heibråte 1, 5454 Sæbøvik
53 47 63 93
nilsmagne.kloster@knett.no

NHF MELAND

Anne-Berit Kolås
Fosseskarvegen 73
5918 Frekhaug
56 17 08 06
kokolaas@online.no

NHF NORD-ROGALAND

Åse Kallevik
5514 Haugesund
52 71 81 61
aas-kall@online.no

NHF OS

Maria Christine Dressel
Kuhnleveien 103, 5200 Os
56 30 04 45
madress@online.no

NHF SANDNES

Per Langeland
Bruelandsenteret
Ganddalsveien 1
4307 Sandnes
51 68 74 47
482 43 046
Per.langeland@c2i.net

NHF SOTRA

Kontakt regionskontoret

NHF STAVANGER

Anne Marie Auestad
Børeringen 9
4085 Hundvåg
906 00 739
52 90 21 92
am.auestad@getmail.no

NHF STORD

Hilde Hannevig Årland
Bandadalen 11
5417 Stord
53 41 33 29
hihuset@online.no

NHF ULVIK

Björg Midtbø
Øvre Paradis 25
5730 Ulvik
56 52 63 42

NHF VOSS

Björg Holm
Teigabrekko 14
5700 Voss
56 51 41 95
bjoergho@online.no

NHF ØYGARDEN

Magne Ingvald Rossnes
Rotevågsøy
5336 Tjeldstø
56 38 91 91
magross@online.no

NHFU SØRVEST

Svenn Endre Hannevig
Bandadalen 11
5417 Stord
95 21 32 97
se-hannevig@hotmail.com

Fabrikkgaten 3, 5059 Bergen

Tlf. 55 59 67 00 Fax. 55 59 67 50

www.asplanviak.no

Spar Haga Mat

Hystadvegen 250, 5416 Stord

Tlf. 53 40 43 00

www.spar.no

Master Turner vendelaken

Vendesystem for tunge og immobile brukere.

Smertefri og skånsom vending og håndtering av tunge og immobile brukere. Kan benyttes sammen med heis for å unngå tunge løft for personalet.

Se mer informasjon og video på www.arcus-vita.no

*Arcus
Vita*

Pb 213, 5591 Etne
post@arcus-vita.no

Tlf 53 75 77 50
Fax 53 75 77 51

www.arcus-vita.no

Premiere på nye Vito. Opplev trendsetteren live!

Prøvekjør nye Vito 4x4 med et nytviklet chassis, som med forbedret hjuloppheng kommuniserer enda bedre med underlaget og gir høyere kjørekomfort og lavere støynivå. Nye Vito 4x4 leveres med permanent firehjulsdriфт i kombinasjon med automatgir, noe som gjør den perfekt for norske forhold. ESP, ASR, ABS, BAS og EBD er sikkerhetssystemer som er standard i nye Vito og gjør at bilen nok en gang løfter standarden i bransjen.

Les mer på www.mercedes-benz.no

Valget er enkelt, prøv nye Vito 4x4.

Introduksjonstilbud:
Bi-xenonlykter med LED kjørellys

Kun **3.900,-** Inkl. mva.
(veil. 7.920,-)

Tilbudet gjelder til 31.12.2010

Vito 4x4 fra kr. 308.858,- (Vito 113 4x4 m/automatgir, 136hk). Prisen er eks. mva. inkl. klargjøring og frakt levert Oslo
Gj.snitt forbruk Vito 4x4 113/116, CDI: 0,89 - 0,91 l/mil. CO2 utslipp 234 - 240 g/km. Importør: Bertel O. Steen AS

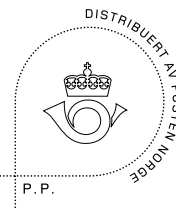
Mercedes-Benz

Bertel O. Steen

Bertel O. Steen Rogaland AS, Vassbotnen 9, 4069 Stavanger, tlf. 51 70 70 70. www.bosrogaland.no
Bertel O. Steen Bergen AS, Ekraveien 27, 5261 Indre Arna, tlf. 55 39 31 00 - www.bergen.bos.no

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE

Returadresse:
Norges Handikapforbund Sørvest
Postboks 93 Nesttun, 5852 Nesttun

RELOADING

Hvorfor er du så taus?

Få ting gjør oss mer urolige enn at noen vi kjenner forandrer seg uten at vi forstår hvorfor. Følelsen av at noe er galt, uten en naturlig årsak, kan være skremmende. Kan det være en psykisk lidelse?

Ring TIPS hvis du vil hjelpe. Her møter du erfarne fagfolk som vil gi råd om hvordan du får hjelp og behandling hvis det er nødvendig.

TIDLIGE TEGN PÅ PSYKOSE

- isolerer seg → sover dårlig → tristhet → angst
- konsentrasjonsvansker → forsømmer hygiene, jobb eller skole
- ekstremt opptatt av temaer som døden, politikk eller religion
- store humørsvingninger → hører stemmer
- snakker usammenhengende → føler seg forfulgt eller styrt av andre

Stavanger Universitetssjukehus
Helse Stavanger HF
Psykiatrisk divisjon

TIPS
TIDLIG OPPDAGELSE OG
BEHANDLING AV PSYKOSER

51 51 59 59
hverdager 08.00-15.00
www.tips-info.com

SØK HJELP SÅ RASKT SOM MULIG - DA ER SJANSEN STØRST FOR Å BLI FRISK